

Д-р ВАНЯ КОЛЕВА ЗА ВРЕМЕТО И ЛИТЕРАТУРАТА

Тревожно започна 2026 г. и обещава да не бъде лека. Расте напрежението в глобален план – наред с войната между Русия и Украйна, която далеч не е локален проблем, както и между Израел и Хамас в ивицата Газа, все по-видим става конфликтът между Саудитска Арабия и Обединените арабски емирства. Напоследък възникна безпрецедентната криза в НАТО във връзка с претенциите на Доналд Тръмп за присъединяване към САЩ на остров Гренландия – арктическа територия на Дания. Не са малко и вътрешните изпитания в страната ни. След многохилядните протести и подадената на 11 декември 2025-а оставка от правителството на Росен Желязков, консултациите за потенциални службени премиери и последвалата оставка на президента Румен Радев, пътят към нови избори извежда въпроси. От 1 януари 2026-а влязохме в еврозоната, но трудности пред икономиката има... С недостатъци от различен порядък се срещаме в своя град...

Разбира се, няма да спестим благодарността към Община Варна и Дирекция „Култура и духовно развитие“, за финансовата подкрепа при издаването на вестник КЛИ, за провеждането на Националния литературен конкурс за разказ „Атанас Липчев“, както и за участието ни в Салоните на изкуствата – Пролетен и Есенен.

В безпокойното днешно време Сдружението на писателите – Варна, не може да остане безучастно и капсуловано в себе си. Ясно е, че няма как пряко да влияем на политическите, социалните, нравствените колизии, и не това е целта на една писателска организация. Но сме длъжни да живеем с изискванията на времето, да откликваме според силите си на потребностите на обществото.

Нашата сила е в Словото. Оръжията ни са Думите. Стратегията – тя е във волята и енергията, в усета художествено да претворяваме социокултурната ситуация. Чрез полет на въображението, с импулсите на творческото вдъхновение и философски обобщения и прозрения да дадем естетически обоснована картина на света. Свят, какъвто искаме за себе си, за децата и внуците си. Свят на справедливост, човечност, доброта; с милост и грижа за слабите и нуждаещите се. Свят, в който демократизмът, свободомислието, високите нравствени и етични ценности са основополагащи и водещи правила.

От Ф. М. Достоевски и неговия роман „Идиот“ знаем, че красотата е сила и света може да преобърне; че красотата ще спаси света.

За нравствено въздигащата сила на литературата е писано и говорено много. За способността ѝ да „култивира“ човека – също.

Но не бива да забравяме: Словото е доблест и отговорност. Заниманията с него изискват знания и мъдрост, будно и животрептящо сърце.

В Сдружението на писателите – Варна, сега членуват 77 души. Радваме се, че броят на желаещите да се включат в него, нараства. Това ни ободрява, че с общи усилия ще съумеем да отстояваме ясна гражданска позиция, но и високи нравствено-етични и естетически критерии.

Да се надяваме, че ще е така. Успешна 2026 година, пишещи и четящи хора!

Д-р КРЕМЕНА МИТЕВА

90 ГОДИНИ „ЖЕНСКО СЪРЦЕ“ НА ЙОРДАН ЙОВКОВ

Повече от век общуваме със словото на един от безспорните класици на българската литература – Йордан Йовков. Книгите на писателя – особено белетристичните, са оценени високо от критиката и читателите още след излизането им, а някои дори са отличени с литературни награди. На 25 февруари 2025 г. се навършиха 90 години от първото издание на сборника с разкази „Женско сърце“, излязъл на същата дата през 1935 г. Книгата с обем 227 страници е отпечатана в тираж

3200 броя в издателство „Хемус“. Почти всички творби от сборника първоначално са публикувани във в. „Зора“, на който Йовков активно сътрудничи по това време. Само „Ревност“ излиза в сп. „Златорог“ (1934 г.), а „Платено“ (1934 г.) – в първата годишна на илюстрираното списание за наука, изкуство и обществен живот „Завети“, с редактор Никола Балабанов.

От 9 ноември 1931 г. до 25 януари 1932 г. редовните читатели на популярния вестник „Зора“ откриват всяка седмица по един

нов разказ на вече утвърдения писател Йордан Йовков. Първият е „Асие“, следват: „Свиращ на флейта“, „Помпадур“, „Ройдо“, „Мора“, „Вълкът“, „Несполоука“, „Вълкадин говори с бога“, като поредицата завършва с „Летен дъжд“, „Стари хора“ и „Вражда“. Заглавният разказ „Женско сърце“ е публикуван чак две години по-късно – на 23 февруари 1934 г. През юли същата година излизат: „Скитникът“, „Разплата“ и „Празно гняздо“, а в края на октомври – началото на ноември са отпечатани последните два текста: „Серафим“ и „Грешница“. С тях книгата е вече

завършена. Оказва се, че след като са написани останалите творби, авторът създава и „рамката“ на сборника си – първия („Серафим“) и последния („Грешница“) разказ.

Скоро след като Йордан Йовков започва да отпечатва своите разкази на страниците на „Зора“, Йордан Бадев, който вече завежда културния отдел на вестника и чиято може би е заслугата писателят да стане сътрудник на изданието, му посвещава една от своите „скици“ (Бадев 1931).

На с. 10.

Д-р ДАНИЕЛА ДАНАИЛОВА ЧУЛОВА-МАРКОВА

ИЗЛОЖБАТА „СВ. ЛУКА“ – 2025: ТРАНСФОРМАЦИИ И КОНЦЕПТУАЛНИ ДИАЛОЗИ

Ежегодната изложба „Св. Лука“ в Градската художествена галерия „Борис Георгиев“ – Варна (ул. „Любен Каравелов“ 1), е своеобразен барометър на творческите посоки в българската визуална култура. През 2025 г. експозицията представя 56 творци, работещи в сферата на живопис, графика, скулптура, рисунка и приложни изкуства. Настоящият текст предлага интерпретация на изложбата през три аналитични оси: *жестът* като художествена и социална позиция; *материята* като концептуален носител; *паметта* като поле за реконструкция.

На с. 5.

ГЛАС ОТ ВЕЧНОСТТА

ПЪРВАН СТЕФАНОВ
(1.1.1931 – 31.XII.2012)

СУТРЕШНА ПРОГНОЗА

Дреб от облаци.

И киша.

И нечисто...

Вятърът ще вее тънко,

топло, обло...

Атмосферното налягане

остава *низко*...

Времето и днес ще бъде подло.

2003 г.

Д-р ИРЕНА ДИМИТРОВА – Художник, изкуствовед

„СРЕЩИ В ЮКА“ – 2025. КОЙТО СПОРИ, ЗЛО НЕ МИСЛИ

Инициативата „Срещи в ЮКА“ се зароди през 2024 г. в познатата на варненци галерия със запомнящо се название, на ул. „В. Друмев“ № 23. Целта на организаторите (Цветана Векова и Ирена Димитрова) е да се даде тласък на по-интензивния диалог между художници, изкуствоведи и „арт фенове“. Колеги от писателския и музикалния бранш също са добре дошли. През двете годи-

Фотография: Росен Донеv

ни, откакто се провеждат срещите, се състояха дискусии на следните теми: „Портретът в изобразителното изкуство“, „Критика на художествената критика“, „Натюрмортът“, „Морският пейзаж“ и др.

Всяка дискусия започва с кратък преглед на творби по зададената тема. Целта е гостите да „помъдруват“ над историята на въпроса и даже „да кръстосат шпаги“.

На с. 5.

РАДКО МУРЗОВ – РЕТРОСПЕКТИВНА ИЗЛОЖБА

Юбилейна ретроспективна изложба „Инвенции и реалности – 55 години творческа дейност“ на художника и педагог Радко Мурзов, почетен член на Сдружението на писателите – Варна, представи Градската

художествена галерия „Борис Георгиев“ (ул. „Любен Каравелов“ 1) от 17 декември 2025 г. до 25 януари 2026 г. Експозицията съдържаше 124 картини – живопис, графика, рисунки.

На с. 14.

НЕЛИ ВЪЛЧЕВА – КУРАТОР ГАЛЕРИЯ „ЛАРГО“ ОТБЕЛЯВА 17 ГОДИНИ С ДВЕ ИЗЛОЖБИ ГРАФИКА

В галерия „Ларго“: „Полет“ – сборна изложба с графика на 13 български и италиански художници.

В Държавен архив – Варна: Шести международен екслибрис конкурс – Варна. Изложба на селектираните творби от конкурса и творби от архива на Държавна агенция „Архиви“

На с. 11.

IN MEMORIAM

СБОГУВАХМЕ СЕ С Д-Р МАРКО ИЛИЕВ

На 23 декември 2025 г., след дълго боледуване, на 88-годишна възраст си отиде българският поет, белетрист, есеист и публицист, литературовед и културолог д-р Марко Илиев. Той бе сред знаковите фигури в Сдружението на писателите – Варна, създател на „художествената система“ интерануализъм и първи главен редактор на вестник КИЛ („Култура, изкуство, литература“).

Марко Неделчев Илиев е роден на 9 март 1937 г. в с. Стожер, Добричко. Завършил е СУ „Св. Климент Охридски“, специалност „Българска филология“.

След защита на дисертационен труд на тема „Човекът и поетът Александър Вутимски“, му е присъдена научната степен „кандидат на науките“, съгласно диплом № 21130 от 6 юни 1991 г., утвърдена с протокол № 4-15 от 27 март 1991 г. и заведена в Регистъра за академични длъжности и дисертации към НАЦИД (според съвременните названия – образователна и научна степен „доктор“). В дисертацията си Марко Илиев е направил цялостно изследване на живота и творчеството на Александър Вутимски в контекста на времето и поколението, към което поетът принадлежи. Решаването на поставените задачи е постигнал чрез многопланово осветление на проблемите и явленията, на социалното и художествено битие на Вутимски, на противоречивото му творческо развитие. Аргументирано, с художествени факти и анализи е доказал, че Александър Вутимски е не само литературно, но и културно явление в нашия духовен живот (НАЦИД 1991).

През житейския си път д-р Марко Илиев е работил като журналист в периодичния печат, в Българската национална телевизия – София, в Радио Варна. Преподавател в Институт за чуждестранни студенти (Тодоров и др. 2012, с. 231).

Марко Илиев навлиза в българския литературен живот в края на 50-те години на XX век, като скромно и всеотдайно, но със специфичен новаторски подход твори в областта на поезията, прозата, литературната и театрална критика, литературознаването, неформалните текстове. Оттогава неговата творческа цел са експериментът и извънбуквиите изменения на художествения свят.

В края на 60-те и началото на 70-те години на XX век Марко Илиев създава своята „нова художествена система“, която може да се определи като „метод“ или „школа“ и която той нарича „Интерануализъм“ (Interannullism). В основата на интерануализма стои концепцията за вътрешна обреченост на личността и ансторичност в литературата и изкуството.

Марко Илиев задава следната формулировка: „Всеко трагично изживяване и всяка психотравма, породени от краха на илюзиите и стремежите, представляват поредна реализация на нашата вътрешна обреченост.“ Относно понятието „вътрешна обреченост на личността“, което въвежда, авторът уточнява: „За разлика от външната обреченост (обреченост от външния свят), която не отричаме като програмирана даденост и не отхвърляме като художествено внушение в произведенията на екзистенциалистите и абсурдистите, вътрешната обреченост на личността е субективна обусловеност, кореспондираща с външния свят, но непредопределена от него. Нейната същност е в непреодолимите стремежи на човека към възможни, но нереални обекти, взаимоотношения и други цели. Като форма на проявление тези стремежи

са конкретизирани в една или друга мечта, която ние разглеждаме като градивен елемент на трагичното“ (Илиев 2003; КИЛ, бр. 1–2 [402], май 2022, с. 3).

Марко Илиев посочва: „Всъщност какво са трагизъм и комизъм, ако не различно ситуиране на стремежите, наблюдавано от околните, водещо до един и същ резултат. Като казвам или пиша „всички мечтатели са трагични личности“, това не означава, че деля хората на „мечтатели“ и „немечтатели“, защото всички са обладани от някакви стремежи, конкретизирани в едни или други мечти. За мен всички хора са мечтатели. [...] Нравствените проявления на стремящите се хора не отменят тяхната трагедия. Да, трагедията на човека е в стремежа му към знание, признание, любов и свобода, чиято съвкупност нарича щастие. Невъзможни са желаните познания, признание, любов и свобода, всички едновременно, в максимална степен или възможно най-близка до максималната, каквито обитават в мечтите на всеки от нас. Невъзможни са, защото стремежът предизвиква прегради и ограничения, непреодолими. Най-абсурден от тези едновременни стремежи е стремежът към свобода. Свободата на човека е възможна само при липса на стремежи – само тогава той няма да има пред себе си стени, прегради, барьери“ (Илиев 2003; КИЛ, бр. 1–2 [402], май 2022, с. 3).

Д-р Марко Илиев изнася своите теоретични постановки за интерануализма като естетически проект на лягната научна сесия – Варна '98, от която материалите са публикувани в сборника „Религия и изкуство в културната традиция на Европа“ (София, 1999). Огласени там, а и по повод Милениума, д-р Марко Илиев получава четири номинации от Международния биографически център – Кеймбридж: за „Изтъкнати личности на 20-и век“, „Международен Човек на годината за 1998/1999 г.“, „За постижение на 20-и век“ и „2000 интелектуалци на 20-и век“.

По-късно Марко Илиев включва „художествената система“ и своя естетически манифест за интерануализма в книгата си „Концентрати“ (разкази, новели – Варна: „Славена“, 2003).

Преди неговата манифестна книга излизат: „Самоагресията“ (разкази, 1993) и културологичната му книга „Театрални и филмови пристрастия“ (Варна: „Славена“, 2000).

А след „Концентрати“ (2003) се редят:

„Утринно здравяване“ (стихотворения – Варна: „Славена“, 2004); „Последните. Неовековен роман“ (Варна: „Славена“, 2009); „Отново. Театрални и филмови пристрастия“ (Варна: „Славена“, 2012) ([1]; Тодоров и др. 2012, с. 231).

Особено внимание отделя д-р Марко Илиев на проблема за невъзвращенците. Под общ наслов „30 години от граничната 1989-а, а раните още кървят“, той публикува размисли за многото „Невъзвращенци извън родината и в нея“ (КИЛ, бр. 5 [389], ноември 2019, с. 1–11).

Една от тях е оперната певица Люба Величкова (Велич) (10.VII.1913 – 1.IX.1996). По повод книгата за нея – „Великата Люба Велич“ от Весела Дамян Колева (Пловдив: ИК „Жанет – 45“, 2004), и във връзка със 110-годишнината от рождението на певицата, д-р Марко Илиев написа вълнуващия етюд

„Невъзвращенка в културната ни памет“ (КИЛ, бр. 5 [405], декември 2022, с. 1–2).

Пише за годишнини на изявени варненски творци – например за „Осемдесет години от рождението на Богомил Тодоров: Морякът също е звезда... или медиум в синьо“ (КИЛ, бр. 5 [305], май 2010, с. 3), и др.

Един от авторите е на учебник по литература за XI клас, одобрен от Министерството на образованието, науката и културата, в който Марко Илиев пише студия за Йордан Йовков. Учебникът, със съставител акад. Иван Радев, има три поредни издания – през 1993, 1994 и 1995 г. (СПВ, 2025).

Творчеството на д-р Марко Илиев разкрива многопосочните му културни интереси, както и теоретико-практическото му новаторство.

Марко Илиев е един от учредителите на Сдружението на писателите – Варна.

Той е сред 32-мата творци, документирали с имената и подписа си в *Списъка на учредителите* (Цанкова, Илиев 2011, с. 16) създаването на новото Сдружение. Деен член е в първото събрание от 17 септември 1990 г., проведено в Дома на писателя (ул. „Крале Марко“ 11), което обсъжда организационното състояние на до тогавашното Дружество на българските писатели – Варна (създадено през 1970 г. като филиал на Съюза на българските писатели – София, и просъществувало до разпада си след 1989 г.), както и проекта за формиране на новото Сдружение на писателите, неговия Устав, а също и реда за приемане на членове в организацията (Цанкова, Илиев 2011, с. 8–9, 17).

Години наред Марко Илиев е член на Управителния съвет на Сдружението на писателите – Варна. Като се започне от втория мандат с председател Иван Троянски (16 декември 1992 г., за периода 1993 – 1994 г.), а после с председател Атанас Стоев (от 14 октомври 1994 – 1996 г., и от 20 декември 1996 г. до 1997 г.). И така нататък във времето...

В периода с мандат 2010 – 2012 г. (след отчетно-изборно събрание от 12 ноември 2010 г., когато за председател е избран Ванилин Гавраилов), д-р Марко Илиев и Веселина Цанкова систематизират наличната информация от учредителното събрание (17 и 27 септември 1990 г.) до окончателното легитимиране на Сдружението на писателите – Варна, със съдебната му регистрация по фирмено дело № 5225 от 1 април 1991 г. от Варненския окръжен съд, а после – през дваде-

сетгодишния период на организацията, до 2011 г. Така двамата създават великолепната книга „Летопис на извисената духовност. 20 години Сдружение на писателите – Варна“ (Варна: Издателство „Морски свят“ ООД, 2011, с. 1–60. ISBN 978-954-8493-17-8). Те не само проследяват и осмислят пътя на организацията, но и снабдяват книгата с богат снимков материал, като безспорен документ за едно одухотворено време.

Д-р Марко Илиев участва и в първата виртуална среща между Сдружението на писателите – Варна, и СБП в САЩ и по света, осъществена между Чикаго и Варна на 23 януари 2011 г., от 18 ч. българско време (10 ч. сутринта Чикагско време). От варненските писатели, освен д-р Марко Илиев, тогава участват и други автори, пренесли се през годините във Вечността: Ангел Дюлгерев, Иван Ставрев, Кирилка Стойнова, Николай Увалиев и др., а от живите, които ни радват и вдъхват с творчеството си и на чисто рамо можем да се опрем – Ванилин Гавраилов, Владимир Стоянов, Иван Кьосев, Илиян Троянски, Кирил Георгиев, Милена Белчева, Руска Даскалова, Станка Бонева и др. (Томова 2011).

Журналистическият опит на Марко Илиев и талантът му на поет и литературовед дават безусловен принос за печатните органи на Сдружението на писателите – Варна:

– В първия вестник „ЛИТ – Литературен глас“, който излиза през юни 1991 г. и в подзаглавието на който е открито съдържанието на вестника – „Литература, изкуство, култура, публицистика“. Този първи и останал единствен брой на „ЛИТ – Литературен глас“ е подготвен от редакционна група в състав: Боян Върбанов – отговорен редактор; Владимир Левков, Георги Димитров и Марко Илиев.

– После – във вестник КИЛ („Култура, Изкуство, Литература“), чийто първи брой се появява в началото на юли 1992 г. Бровете от първи (юли 1992 г.) до шести (декември 1992 г.) на в. КИЛ са подготвени от редакционна група, водена от Иван Троянски. В нея влизат още: Аврам Аврамов, Атанас Стоев, Веселина Цанкова, Димитър Андреев, Любомир Владков и Марко Илиев.

На отчетно-изборно събрание от 16 декември 1992 г. (при втория мандат с председател Иван Троянски) се решава вестник КИЛ да има избран *Общо събрание главен редактор*. Честта и задължението за тази дейност са поверени на д-р Марко Илиев.

Така от началото на втората година в съществуването на вестник КИЛ – от бр. 1 (7) за януари 1993 г., и до бр. 19 за 2005 г. (за период от 12 години – Дюлгерев 2017) д-р Марко Илиев е водещият двигател и един от стратегите на вестника. Под негово ръководство: първо, като редактор, и особено като главен редактор, е трасиран пътят за по-нататъшното развитие на представителното издание на Сдружението на писателите – Варна. Вестник КИЛ се превръща в културна институция.

Разбира се, около главния редактор неизменно работи редакционна колегия от изявени творци на Сдружението на писателите.

На страниците на вестник КИЛ – от бр. 4 (10), март 1993 г. нататък, д-р Марко Илиев публично представя своята „художествена система“ за интерануализма (Interannullism), където публикува, заедно с про-

грамната си белетристична творба „Самоагресията“, и още няколко, типични за тази система, разказа.

Редом с това във вестник КИЛ започват да излизат литературноисторически, критико-аналитични изследвания, които са предназначени да бъдат в помощ на кандидат-студентите при литературноинтерпретативните им съчинения. Канят се и се публикуват текстове на университетски преподаватели, утвърдили се с годините имена, като: проф. д.ф.н. Антоанета Алипова, проф. Елка Константинова, проф. Михаил Неделчев, проф. д-р Страшимир Цанов, Лора Попова, Надежда Александрова, Станислав Пенев, Атанас Стоев и др., но най-активно е участието на д-р Марко Илиев.

От бр. 19 (77), октомври 1995 г., последователно започва отпечатването на доклади от *научна конференция* на тема „Християнската традиция – естетически и езикови аспекти“. Първият доклад е на д-р Марко Илиев – „Покаяние и добротворство, породени от потомствените християнски добродетели в повестта „Жетварят“ на Йордан Йовков“.

Творческата биография на д-р Марко Илиев включва десетки публикации на стихотворения, разкази, новели, есета, оперативна литературна и театрална критика, литературноисторически студии, научни доклади и съобщения, документални филми за БНР (Тодоров и др. 2012, с. 231).

Има многобройни участия в национални и международни конференции. Инициатор и участник е в кръгли маси по проблемите на културата и национално-исторически въпроси.

Д-р Марко Илиев съдейства за общуването на творци от различни гилдии и за отразяване на техните изяви във вестник КИЛ. Концепцията на вестника, която той създава, е да се обхване целият културен спектър във Варна и региона. Тази концепция се опитваме да следваме и днес.

Под негово ръководство вестник КИЛ за първи път през 1998 г. получава Награда „Варна“, принос за което има и целият екип на изданието.

Радетел за съхранение на литературната памет на града, той е един от инициаторите за поставяне на паметни плочи, за организиране на възпоменания на бележити варненци, както и на литературноисторически изложби, които Сдружението на писателите провежда съвместно с Държавен архив – Варна, Регионална библиотека „Пенчо Славейков“ и с други институти. Участва в организирането на писателски срещи на творци от Варна, Шумен, Пловдив, София, Бургас, Добрич, Велико Търново и др.

Заради изключителните му заслуги в историята на организацията, на редовно Общо събрание, проведено на 13 ноември 2025 г. в Дома на писателя, д-р Марко Илиев е удостоен със званието „Почетен член“ на Сдружението на писателите – Варна, съгласно чл. 13, ал. 2 от Устава на Сдружението.

Дългогодишен член беше и на Сдружението на българските писатели – София.

Бог да прости д-р Марко Илиев! И мир на душата му!

Ще го помним с благоговение и тихото упорство, с което отстояваше естетическите си принципи, както и с волята за утвърждаване на литературната и културната традиция във Варна и региона.

Поклон!

ГОСТУВА НИ...

Йордан Цонев Атанасов е роден на 25 януари 1943 г. в град Брауншвайг, Германия. Завършил е Висшия икономически институт „Карл Маркс“ (днес: Университет за национално и световно стопанство – УНСС), както и журналистика в Софийски университет „Свети Климент Охридски“. Живее и твори в Стара Загора.

Автор е на множество книги с поезия: „Токов удар“ (София: „Профиздат“, 1988); „Невидима рана“ (Стара Загора: Издание на КДК, 1992); „Монолог на дресьора“ (София: „Литературен форум“, 1993); „Вода, пясък и дух“ (Стара Загора: „Пегас“, 1997); „Душата се завръща“ (София: „Ателие АБ“, 2000); „Овъглена светлина“ (Стара Загора: „Пегас“, 2002); „Страсти и географии“ (Стара Загора: Издателство „Народно читалище „Даскал Петър Иванов“, 2003); „Семето на градинаря“ (Велико Търново: „Фабер“, 2005);

ЙОРДАН АТАНАСОВ: НОВИ СТИХОВЕ

„Насълзената трева ми каза всичко“ (Шумен: „Славчо Николов и Сие“, 2005); „Думи за врабец“ (тристишия, хайку, София: „Български писател“, 2007); „Да следваш водата“ (Велико Търново: „Фабер“, 2009); „Балканската линия“ (Стара Загора: „Домино“, 2009); „Машина за чистота“ (избрана лирика, София: „Огледало“, 2013); „Лъч от обич“ (София: „Огледало“, 2015); „Необясним захлас“ (Стара Загора: „Алфатрадо“, 2018); „Срички за врабец“ (хайку, Стара Загора: „Алфатрадо“, 2019); „Пазител на вечност“ (Стара Загора: „Алфатрадо“, 2021); „Машина“ (на руски ез., София: „Огледало“, 2023); „Писма до Драганово“ (София: „За буквите – О писменехъ“, 2025).

Има издаден роман – „Хамовото семе“ (Велико

Търново: „Фабер“, 2011; 2017), а също и една книга с разкази, новели и пътеписи – „Пясъчни видения“ (Стара Загора: Издателство „Народно читалище „Даскал Петър Иванов“, 2014).

Съставител е и пише предговорите към две антологии: „Поетични гласове: Стара Загора“ (Стара Загора: Издателство „Народно читалище „Даскал Петър Иванов“, 2004) и „Поетични гласове: Драганово“ (Стара Загора: Издателство „Народно читалище „Даскал Петър Иванов“, 2005).

Творби на Йордан Атанасов са преведжани на френски, немски, гръцки, руски, унгарски и испански език.

Творецът е лауреат на литературната награда „Николай Лилиев“ на Община Стара Загора. Притежава плакет и грамота на Областния управител за творческата и културната си дейност, както и грамота и плакет на Съюза

на българските писатели по повод 75-годишнината си и 25-годишнината на изданието от него вестник „Литературен глас“, подкрепян от Народно читалище „Даскал Петър Иванов – 1988“. Член е на СБП и СБЖ.

През 2023 г. излиза сборникът „Скиталчества на духа. Литературна критика, писма, интервюта и посвещения“ (Стара Загора: Издателство „Народно читалище „Даскал Петър Иванов“, 2023), посветен на творческите и житейските пътеки на Йордан Атанасов. Сборникът е по повод 80-годишнината на Йордан Атанасов, както и във връзка с честването на 35 години Народно читалище „Даскал Петър Иванов“ и 30 години вестник „Литературен глас“.

Книгата съдържа раздел „Литературна критика“, в който със свои текстове за творчеството на Йордан Атанасов участват (по азбучен ред): Анита Коларова,

Атанас Капралов, Атанас Мочуров, Банко П. Банков, Благовеста Касабова, Ботьо Буков, Боян Ангелов, Велин Георгиев, Владимир Свинтила, Владимир Шумелов, Георги Майоров, Елка Василева, Здравко Пеев, Иван Груев, Иван Д. Христов, Иван Енчев, Иван Сухиванов, Кирил Попов, Константин Еленков, Кънчо Великов, Лалка Павлова, Людмила Хр. Малинова, Мариета Иванова, Марин Георгиев, Михаил Тошков, Никола Иванов, Никола Чолаков, Петър Иванчев, Пламен Анакиев, Продрум Димов, Радка Пенчева, Росица Ранчева, Румен Стоянов, Снежана Иванова, София Филипова, Стоил Стоилов, Стойчо Маджарски, Стоян Каролев, Стоян Стаев, Тодор Шунанов. Представени са също писма и ред интервюта – на Благовеста Касабова, Ирина Александрова, Славчо Николов, Любчо Иванов, Ивайло Самуилов, Росица Ранчева. Последният дял от книгата са посвещения.

ВЪПРОСИ

Пак юли, почти единайсет часа е... Големият Феб пали горелката си и щави, каквото надуши носът му: животни, земи... главите ни – зелки.

Пожар е в селата и в къщите родни. Там още живеят днес хора добри – с работещи старци, уж вече негодни. Повторно селото, уж Воден, гори.

Пирин планина и тя – факел. И смърт! Земята, засята с живот и надежда, в очите ни пари буквално и този път... Повтарят се болките, ахкат в мрежите

най-преданите телевизии, радиа. И какво от това – тече си животът. Една власт се вдига повторно и пада... Нещата остават с въпроси отворени.

СПАСИТЕЛ

Един млад мъж – витален пич, обичаше живота светъл и сив. Говореше с лошите лично, с добрите на пикник отиваше.

Той пазеше свидно родината от кражби, погроми и сеч – един просветен дух, планинец. Радичков четеше. И вечните.

Клиширано може би ви звучи: гората обичаше, слушаше Бийтълс. Обаче остави жена, две дечица, които там, Горе, ще му липсват.

Планински спасител. Един Герой. Живота на зъб и на косъм вис. Десетки безгрижни спаси Той. Но себе си – не. Не успя да спаси...

Да го назовавам по име, не трябва, защото е част и един от Отбора. Спасяват без мисъл за слава и хляб. Закрила Бог тези отдадени хора.

ПРИЛИКИ

Веднъж големият Радко Радков, вече леко подквасен, каза: „Батка, приличаш ми, поете, на Гьоте външно... Трябва ти една Лоте...“ На което аз бях леко втрещен. И... продължих обилно да черпя...

Минаваха дни и все приличах на този, онзи... А всъщност – бях ничий.

Къде съм аз и кой съм, си казах, кое по дяволите, кое най-важно е? Пописвам книги някакви, издавам и нежно се перча с някаква слава... Една случка разтърси ме лично... В началото бе почти романтично...

Кафе-машината цеди „дълго“ и сипва... Една жена със поглед ме опипва. Жената млада е – тяло, очи... Красива. Аз – на години. И мълча...

не ми отива. – Извинете, че Ви гледам тъй нахално, май мислите: тая е луднала малко, но виждам във Вас жив и същ – баща ми!...

Какво да сторя – много лични са нещата?

И каза – със тъга по скъпия родител, внезапно как той в она свят отлитнал. – Да сте все тъй изправен –

пожела ми... И ме докосна, да се увери, че съм жив. Отмина тя... О, как тъгата ѝ отиваше...

Аз още съм жив. И подобен на себе си... Останалото е външно: Бог и... поднебие.

МАЛКИ ДОБРИНИ

Пътеката горска. И бръмбар по гръб. Очакват ме хора, но връщам се.

И виждам как с краката си маха, и върти ги въздушно той и – ха,

за миг да обърне корубата тежка... Борба е, напразен е опитът, смешен. Със краката си тънки от въздуха той гребе, а крилата му вързани.

Те помръдват едва, но няма как, с тази тежест, по гръб – да литне пак. И при хората случва се често – по гръб са, а мечтаят небесно...

Няма лошо, но трябва подкрепа. Една сламка подадох му братски... Аз в живота си, минал нелепо, получавах греди, вместо сламки.

Казват, така било е – сякаш естествено: високи идеи, а феодалите – местни.. Беше... Сега остават „малки“ проблеми...

Проходи пак бръмбарът. Радост за мене.

ДЪЖД

Септември, изгубих се в Бургас – в нощта на дългия дъжд, сред локвите, в късния час. По улици на шир и длъж

един хотел митичен търсех, а всъщност – спомен: две очи, една кръчма „Малина“, къркане и стиховете – гениални почти...

И помня: кръчмата малка дими. Поети на маса, на стол или прави, за Фотев говорят, четат, кандърми... Една поетеса адрес ми остави...

И тръгна внезапно, нощта я стопи. След време стих прати и писа ми, че много ме чела и ах, как сглупила, че колко съм бил мил и истински...

Но колко съм истински, аз си зная... Вали си дъждът като из ведро. Измислям си: кръчма, плаж, стая... От стихове тъжни изгрыва бедро.

ЗАБРАВЕНО КЪТЧЕ

Къщи с огради съборени от грях, от сняг и ветрове... Стари некролози на хора, градили тук свят векове...

Пусто е и тъжно – ведно... Тревата е буйна, расте, но няма да стане сено, а нещо, което душите боде.

Облаци светли и тъмни, над връх и долчинки... Искам да се гръмна, но да видя планинец Един.

Корито за тих водопой – от чакане, виж – зеленясало... Замръкнеш ли, вълчи вой била и дерета оглася...

Забравено кътче Родина... Тук всеки вълк български е. Тук всички роднини сме: хора и – повече – вълците...

БЕЗ ПЕРДЕ В ОЧИТЕ

Цял живот в мрачина е живял... И се плаши сега, че започва да вижда по-ясно планината, горите и птиците, очите на хората, формите... Оттам – и душите... Всичко е вповече ясно, отколкото Бог преди му бе дал.

МЛАДЕЖКА ЛИРА

Литературният клуб към Икономически университет – Варна, е основан през 2009 г. Две студентки в първи курс – Симона Стоянова и Кристина Кунева, поемат инициативата и с подкрепата на проф. д-р Зоя Младенова, доц. д-р Владимир Досев и доц. д-р Анастасия Кондукторова в забързаното ежедневие на първото висше икономическо училище в България се ражда един литературен остров.

С всяка изминала година клубът привлича все повече любители на четенето и писането. Веднъж седмично литературно изкушените млади хора имат възможност да посещават различни събития, популяризиращи творчеството на отдавна утвърдени или тепърва излизащи на сцената автори, да участват в изяви или четения на творбите, с които чле-

ЕЛИЦА ВИДЕНОВА

ЛИТЕРАТУРЕН КЛУБ КЪМ ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ВАРНА

новете на клуба изразяват себе си чрез поезия или проза. Често по тяхна инициатива се организират игри и състезания на литературна тематика, в които участват всички, които намират темите за интересни.

През 2017 г. беше издаден „Литературен алманах“, който включва творби на клубните членове и е дело на Университетското издателство „Наука и икономика“. Негови редактори са Михаела Тодорова (председател на Литературния клуб в този период) и Илия Точев. От 2017 до 2020 г. като ментор на Литературния клуб

се включва поетесата и журналист Елица Виденова, която е експерт „Връзки с обществеността“ във висшето училище и продължава да е съпричастна към дейността на младите хора с интерес към писаното слово.

Днес Литературният клуб се ръководи от председателя му Борислав Атанасов – студент в трети курс, специалност „Информатика и компютърни науки“, с подкрепата на Студентския съвет. В него всеки желаещ – студент или приятел, може да поеме глътка въздух от повседневните задачи и да се потопи в света на една друга реалност – литературата. Целта е клубните членове да се забавляват и да получат удовлетворение от общуването помежду си, независимо дали предпочитат да четат, да пишат или да получат

въдъновение.

„Това, в което вярваме, е, че всеки човек е способен да напише история, както и да се включи в историите на хората около себе си – с изречение, абзац или цяла приказка. Въдъновението е навсякъде около нас. Да го обрисувате в мислите си, да споделим с някого

или просто да изпишем на лист хартия – това са различните методи, които използваме, за да го разпространим, както вятърът разпръсква семената на глухарчетата, за да поникнат в пъти повече следващата година, на места, където никога не са съществували. Четете, разказвайте и се проточете, вслушвайки се в историите на другите.“ Това казват младите хора от Литературния клуб към Икономически университет – Варна.

Ако искате да поговорите за прочетена книга или за своето творчество, той е Вашето място, което от началото до днес е подслон за пристрастните към литературата.

А историята помни, че поетът Николай Лилив – едно от ярките имена в българската литература, е бил преподавател по френски език (1932 – 1934 г.) в ИУ – Варна. Вероятно някъде из залите на Университета са писани стиховете му от цикъла „При морето“.

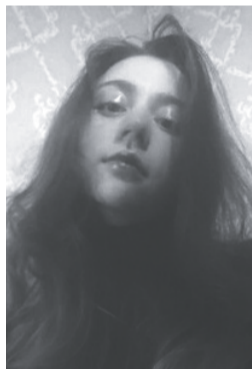
**БОРИСЛАВ
АТАНАСОВ**

Искам да бъда любимата дреха,
която обличаш.
Искам да бъда картината,
на която приличаш.
Искам да бъда песента, която обичаш.
Искам да бъда тази, която наричаш...

Не искам да ме сбличаш.
Не искам в мен да се вричаш.
Не искам отново да отричаш.
Не искам пак да изричаш...

**БОРЯНА
ГЕОРГИЕВА**

**ПРИЕ Я
НОЩТА –
ПРИЕ Я И ТЯ**

Затварям очи
и припомням си
лицата мили,
усмивки сърдечни
и ласки нежни.

Така нощта става лека,
изпълнена с ясна благодарност,
превърща се в една неволна въздишка.

Затварям пак очи
и незнайно как, писък след писък сега
се редят.

А такава силна вяра имах,
че това е краят на деня и началото
на съня.

И ето, на! Отново си дете.
Испаднало в грешка –
незнайно каква...

Вдишваш,
издишваш,
и пак отново.
По ушите кръв се стича
и очите се отварят –
и ето, че си пак голяма.

Голяма...
Голяма?

Колко пък да съм голяма,
щом детето в мен все още бяга?
Все едно съм пред огледало,
с двойно отражение.
Голяма и малка. Едната към другата
се протяга и съжالياва. Но коя?
Тази, която мечтае да бъде по-добра,
по-безгрешна

и да живее без страх?
Тази, която вярва, че стичащата се кръв
не е от такова значение и ако изобщо
е от някакво –
то, то е да бъде използвана за нещо
смислено – нещо с душа.

Няма значение,
защото те, двете,
са една и съща млада жена.
Внимателно и леко тя докосна
повърхността на огледалото,
а то се напука.
Двата образа – сега един,
с порязани, но не и треперещи ръце,
продължи напред.
Без да бърза, превърза се тя.
Мелодия тиха даже запя.
И най-накрая прие я нощта.

**ИЛИЯ
МИШЕВ**

РЕВ

Затвори очи.
Чуй писъка на опепелените крила,
заглушен от калните сълзи
на пещите ангели.
Слушай туптенето
на гниещото сърце,
пълно с безсъние.

Досети се за твоя дълг.
А какъв е този дълг?
Да си отвориш очите,
за да дойде денят
и ревят да блесне в славата си.

Да си спомниш пагубната мисъл
и нейната далечна,

замразена,
недостижима топлина.

Кърваво да се молиш
да разпознаеш мечтаната земя,
в която си пристигнал.

Да станеш за нещото,
което имаш.
Нищото.
Да видиш,
че не се диша така.

**ПРЕСИЯН
ПЕНЧЕВ**

ПРАЗНОТА

Предай се на празнотата,
тя поглъща те бавно, но сигурно.
След десетки познати лица
в тишината,
накрая не оставя ти никого.

Животът ти – светъл лъч в синевата,
за миг се разпада, сякаш бил е мираж.
Истина смазва те като мрак в самотата,
разумът рухва пред Хаоса,
а в ума ти – колаж.

Предай се на празнотата,
тя поглъща те бавно, но сигурно.
Човекът, който бе, си отиде,
за миг стъпи накриво, но викай го.

Бездната го погълна,
не остана дори писъкът,
но теб пропадта пощади те –
да съзираш на Мрака пустинята.

И когато отново срещнеш оазиса,
ще забравиш, че мираж е това,
„О, отново дните ми нижат се!“ –
ще си кажеш,
но изведнъж изненада – пак празнота.

ПОВТОРЕНИЕ

Всеки ден повтаря се.
Ден по ден,
губя ум и цел.
Отново и отново.

Бягам в кръг,
повтаряйки,
утре ще е друго.
Отново и отново.

СПОМЕН

Ето, че те няма вече.
Единствено остана като спомен,
спомен в моята глава.

С всеки ден – по-тъмен,
с всеки ден – все повече изгубен.
Почти напълно, но не изцяло
потъмнял.

И почвам да се чудя
не е ли вече време,
време аз да стана
спомен в нечия глава?

**ТАНЯ
ПЕТРОВА**

НЕИЗКАЗАНИ МИСЛИ

Искам да бъда целта,
за която се бориш.
Искам да бъда сълзите от радост,
които рониш.
Искам да бъда тази,
за която в облаците витаеш.
Искам да бъда мечтата,
за която дерзаш.

МЛАДЕЖКА ЛИРА

НЕЛИ КРУМОВА

Нели Крумова е родена в гр. Варна. Студентка в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна, специалност „Фармация“. За първи път публикува на страницата „Младежка лира“ във вестник КИЛ, бр. 4 (413), ноември 2024 г., с. 3.

На Отчетно-изборно събрание на Асоциацията на студентите по Фармация във Варна (АСФВ) от 11.XII.2025 г. е избрана за председател на Управителния съвет (мандат 2025 – 2026 г.). Поздравления и нови успехи – като фармацевт и лидер, но и в света на Словото!

2025-а

Тази година ме разтърси. Даде ми повече, отколкото очаквах, и ми отне повече, отколкото бях готова да пусна.

Поднесе ми уроци, които не исках, и сила, за която не подозирах. Имаше моменти, в които се събирах от парчета. Имаше и победи. Тихи. Дълбоки. Мои.

Благодаря на семейството – за корена и опората. На приятелите – за това, че останаха. На недоброжелателите – за огъня в мен.

Благодаря на болката. Тя ме научи да издържам. На липсата. Тя ми показва кое не се купува. Благодаря на миналото, че ме оформи. На настоящето, че ме държи будна. И на бъдещето, за всичко, което предстои. Това беше 2025. Без филтър. Истинска. Моя.

От с. 1. Д-р ИРЕНА ДИМИТРОВА

Защото, както знаем, в спора се ражда истината. Постоянният интерес към инициативата показва, че „поле“ за интересни разговори в нашия град има.

На срещите в „Юка“ участва-

„СРЕЩИ В ЮКА“ – 2025. КОЙТО СПОРИ, ЗЛО НЕ МИСЛИ

от втората половина на XX век“. Лекторът – Ирена Димитрова, сподели впечатления от своите посещения на националните музеи за изобразително изкуство на Будапеща и Букурещ. Освен творби на изтъкнати румънски и унгар-

ха представители на арт средите, като Румен Серафимов, Георги Венин, Кремена и Димитър Николови, Радко Мурзов, Богомил Аврамов – Хем и други, както и почитатели на изобразителното

изкуство.

Една от дискусиите, която предизвика интереса на „съседите от словесния цех“ и която ще има продължение през 2026 г., беше под наслов „Критика на художест-

вената критика“. Изборът на темата е вдъхновен от множащите се с удивителна скорост изкуствоведски и критически публикации, които изобилстват със странични словосъчетания и словесни екви-

либристики. Един от участниците в разговора – Георги Венин, който води рубрика по темата в онлайн изданието „Културно пространство“, даде няколко много ярки примера.

„Срещи в ЮКА“ включва т.нар. лекции-пътеписи. Темите през 2025 г. бяха „Унгарската национална художествена галерия“ и „Румънско визуално изкуство

ски художници, техните колекции включват творби на Рембранд, Ел Греко, Ван Гог, Моне и други световни майстори.

Новата 2026 г. продължава с още интересни и вълнуващи сърцата и умовете теми, защото, както е казал мъдрецът: който спори – зло не мисли. Заповядайте в „Юка“!

ИЗЛОЖБАТА „СВ. ЛУКА“ – 2025: ТРАНСФОРМАЦИИ И КОНЦЕПТУАЛНИ ДИАЛОЗИ

От с. 1.

Жестът като изказ и позиция

В много от представените творби жестът надхвърля формалното и се превръща в израз на лична и социална позиция. Живописата (в която като жанр доминират: пейзаж, композиция с частична фигурация и абстракция) демонстрира експресивност и разнообразие от почерци. Правят впечатление афинитетът към разпознаваемост, професионалното владение на форма, ракурс и мащаб. Графиката се уповава на своята способност да кодира послания чрез линия и ритъм. Визуалният език в скулптурата е подчинен на синтетичен лаконизъм. Скулптурните творби са смели като решения, по-скоро минималистични, но заредени с напрежение, и носят артистичен импулс, свързан с бунт, уязвимост или баланс. Така творческият жест, без значение от жанра и спецификата на твореца, се утвърждава като богат извор на интерпрета-

ции, като основен инструмент за размисъл и рефлексия. Изложбата „Св. Лука“ – 2025, е фактор в утвърждаването на Художествената галерия във Варна като пространство за себепознание чрез визуални жестове и социална рефлексия. Твърдението може да се подкрепи от наблюденията на Ирина Генова, че „художественият музей от модерната епоха насетне е условие sine qua non за мисленето и съществуването на онова, което наричаме изкуство, като себепознание на общности“ (Генова 2009).

Материята като повод и смисъл

Материята като отправна точка в изложбата не е просто избор на техника, трактовка и експеримент. Материалът в най-широк смисъл е изведен до концептуален носител. Авторите поставят въпроси за устойчивост, трансформация, търсене и равновесие. Цветът, фактурата и осезаемостта на изобразеното прос-

транство гъвкаво се допълват от лапидарните линии на графита, остротата на туша в рисунката и достигат до синтетичния облик на скулптури и обекти. Така всяка следа е значеща, а материята е не само носител, но и активен участник в художествения процес.

Измерения на паметта: лична, културна, визуална

Третата интерпретативна ос е свързана с темата за паметта – лична, културна и визуална. Много от произведенията в изложбата се свързват с архивни образи, реминисценции от миналото, които се преработват, наслагват и пресмислят. Това се случва както чрез цитати и заемки, така и чрез интервенции в локалната визуална история. Налице са фотографски подходи, фрагментарни наративи, асоциации и смислови аналогии, приложени в различна интерпретативна и пространствена среда. В експозицията се срещат няколко поколения творци и това е знак за развитие, динамика

и приемственост. Това е и показател, че паметта тук не е носталгия, а активен процес на реконструкция и взаимодействие.

Изложбата демонстрира не само цялостно количество присъствие, а впечатлява с мащаб и жанрово богатство. Това създава усещане за визуален диалог, в който всяко произведение е залог за комуникация със зрителя. Нещо повече, изложбата се отличава и с балансирано включване на утвърдени имена и малко познати художници. По този начин едните подпомагат интеграцията на другите в контекста на артистичната сцена в страната ни. Маркар изложбата да не е подчинена на тематичен подбор, а на журиране, тя е изключително осмислено експонирана. Пространственото решение в галерията позволява на зрителя да се движи свободно между тематични ядра. Това създава ритъм на възприятие и позволява на всяка творба да „диша“ в собствен контекст.

В контекста на нарастващата визуална инфлация и размиване на границите между професионалното овладяване на художествения език и аматьорската продукция, тази експозиция категорично отстоява авторитета на твореца. Липсата на профанизация не е резултат от консервативен подбор, а от ясно заявена естетическа и етична позиция. Без случайни жестове или имитации на актуалност, изборът на наградените творби потвърждава дълбоко познаване на избраната медия, от критическо мислене и от уважение към зрителя. Поддържането на имиджа на художника не се изчерпва с присъствие в изложбеното пространство. Нещо повече, то се гради чрез приоритетна последователност, дисциплина и способност за адекватни критерии при анализ на съвременността.

„Св. Лука“ – 2025, е изложба, която не просто представя автори, а защитава професионалната

На с. 12

**ДОБРИН
ПАСКАЛЕВ**

Пробягва пламък като таласъм
от печката, но мислите ми зъзнат...
И в миг дочувам агне в полусън –
през воя див на вятъра премръзнал!...

Да се родиш в такава нощ! Късмет...
Аз още виждам преспите огромни,
загрупали прогнилия ни плет...
И агънцето малко още помня...

**ПРЕДИ
ПРИШЕСТВИЕТО**

Ти, Господи, що бдиш отгоре,
нали и Ти човек си нявга бил?
Затуй сега със Теб говоря –
светът до днес не се е променил.

Все още Злото тук надвива,
тъй както в оня страшен римски век,
и кръв човешка се пролива,
а вълк е за човека пак човек.

Нали разпънат бе на кръста,
за да изкупиш всеки земен грях?
А ето, пак деца невръстни
превърщат се без капка жал на прах.

Уж Дяволът бе хвърлен в Ада!
Нима и той възкръсна като Теб?
Та пак върлува без пощада
по нашата многострадална степ.

Защо търгащите сред храма
се кланят пред трънливия венец?
Но в погледа таят измама –
почитат тайно Златния телец.

Със знаци финикийски още
разплащаме живота час след час,
а Юда тайно броди нощем
и все предава някого от нас.

Защо Пришествието второ
все още бавиш, Боже, век след век?
Дали наказваш ни сурово,
че греховете наши нямат лек?

Затуй се вглеждам днес нагоре
и питам се, нима съм тука прав?
Ако греша, не ще да споря,
ала мирянин съм с тревожен нрав.

Прекръствам Твоята икона
и още ям от Твоя земен хляб.
Но слез, Ти, Боже, от амвона
и дай надежда, че съм вече слаб!

**ВАНИЛИН
ГАВРАИЛОВ**

**ЗИМЕН
СПОМЕН**

...И спомени нахлуват пак у мен...
Към детството ми тази нощ ме
върща...
Навънка пропищява плач студен,
А аз – на топло, в дявовата къща...

Пропяват глухо първите петли
през скърцащата януарска пустош...
Вилицата снежна сто игли
през ноздрите си ледени изпуска...

И пак стоя с премръзнали ръце,
и пак дочувам съскация вятър
край снежната завивка – като стряха,
надвесена над малкото телце...

И помня още бялата овца –
и от снега по-бяла ми се стори!...
А малкото подгъна коленца
под майка си и буташе нагоре...

В такава пряспа!... Виждам я сега...
С лопатата си дядо ми я бодна...
Животът в нея като на шега,
се бе родил по волята природна...

**СВИЛЕН
ЛАПАКОВ**

ВЪВ ГАБРОВО

Във Габрово
Часовникът върви назад.
Във Габрово
Хоро танцуват боси,
защото Ангелите пеят с глас.
Във Габрово
Копривата блажено пари
и Котките на припек са с опашки.
Във Габрово
Филията със шипков мармалад,
намазана с любов от Баба,
се помни цял живот!

**БАЩИТЕ, СИНКО,
НЕ УМИРАТ**

На Цанко, моя син

Бащите, синко, не умират!
Отиват си с вълните на прибойа,
а после всяка вечер
челата ни целуват уморени.

ЗАПАЛИХ СВЕЩ

Запалих свещ и тя заплака
в запустелия във мене храм.
По друма пращен
кръста си понесох
облякъл дрипите на Бог,
а във нозете ми се разпиляха
сребърниците за продан.

**ПРИЯТЕЛЮ,
ЗДРАВЕЙ!**

Приятелю, здравей!
При мене приседни,
от огъня ми да отпиеш
и залъкът да ти приседне,
а от лютата ракия
после да се възнесеш.

В камината ще хвърлим наръч спомен,
за да чуем глас забравен
от камбаната, която плаче.
Простих ти.
Морето чащите ни празни
със сълзи напълни
и за кой ли път
дните ни назад повърна.

IN MEMORIAM
**СБОГУВАХМЕ
СЕ С Д-Р
МАРКО ИЛИЕВ**

От с. 2

Ползвана литература:
БОНЕВА, Станка, 2022. *Писателските
пристрастия на Марко Илиев*. КИЛ, бр. 3
(403), Варна, август 2022, с. 6.

БОЯДЖИЕВ, Марин, 2022.
*Поздравителен адрес. До господин Марко
Илиев*. КИЛ, бр. 1–2 (402), Варна, май 2022,
с. 3.

ДЮЛГЕРОВ, Ангел, 2017. *Списък на
главните редактори и членовете на редак-
ционната колегия на в. КИЛ за периода
1991 – 2016 г. Относно: Писмо № 7263/
23.03.2017 г. на Е. Костадинов, председател
на КРДОПБГДСРСБНА*. Варна: Архив на
Сдружението на писателите – Варна, 8.04.2017 г.

ИЛИЕВ, Марко, 2003. *Концентрати
(Интеранулизъм – INTERANNULLISM)*.
Web site. *Сдружение на писателите – Варна*.
Available from: [https://sdruzheniepisatelivarna.bg/
index.php?kniga=14](https://sdruzheniepisatelivarna.bg/index.php?kniga=14) [Viewed 2025-12-29].

КОЛЕВА, Вая, 2021. 30 годи-
ни Сдружение на писателите – Варна.
*Известия на Съюза на учените – Варна
2021: Културното наследство на Варна и
Черноморския регион*. Issue 1. Варна, с. 7–20.
ISSN 2738-7372. Available from: [file:///C:/Users/
user/Downloads/8409-26294-1-PB%20\(7\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/8409-26294-1-PB%20(7).pdf)
[Viewed 2025-12-29].

КОЛЕВА, Вая, 2022. *Вестник КИЛ – 30
години отстояване на духовното и красотата*.
КИЛ, бр. 5 (405), Варна, декември 2022, с.
1, 12, 13, 14.

НАЦИД, 2009. Преглед на ака-
демични длъжности и дисертации:
Марко Неделчев Илиев. Web site. *Национален
център за информация и документация
(НАЦИД): Регистър за академични длъжно-
сти и дисертации*. Available from: [https://tas.
nacid.bg/dissertation-preview/23785](https://tas.nacid.bg/dissertation-preview/23785) [Viewed
2025-12-29].

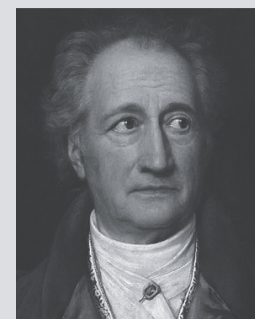
СПВ, 2025. Автори: In Memoriam:
Марко Илиев. Web site. *Сдружение на пи-
сателите – Варна*. Available from: [https://
sdruzheniepisatelivarna.bg/index.php?avtor=21](https://sdruzheniepisatelivarna.bg/index.php?avtor=21)
[Viewed 2025-12-29].

ТОДОРОВ, Петър и др., 2012. Илиев,
Марко Неделчев, с. 231. In: ТОДОРОВ, Петър;
МИНЧЕВ, Александър; ДАСКАЛОВА, Ана;
СЪБЕВА, Анелия; ПАНАЙОТОВ, Атанас,
д-р; ДРЯНОВСКИ, Борислав; ПЛЕТНЬОВ,
Валентин, д-р; ТОНЧЕВА, Виолета; ВЕНИН,
Георги, д-р; КАЦАРСКИ, Георги; ТОДОРОВА,
Диана; АЛЕКСИЕВ, Иван; ИВАНОВ, Иван
Сим.; ЛАЗАРЕНКО, Игор; КУТИН, Любомир,
д-р; ДИМЧЕВА, Кристиана; ПАВЛОВ, Павел;
МАВРОВ, Петър; ДИМИТРОВА, Пламена;
ТРАЙКОВА, Светла, д-р; ПАПАЗОВА, Сия;
БЪРДАРСКА, Росица; ВОЙЧЕВА, Цветелина,
д-р, 2012. *АртЕнциклопедия Варна. Т. I. А – Л*.
Варна: Издателство МС, с. 1–320.

ТОМОВА, Калина, 2011. *Първа виртуал-
на среща между български писатели Варна –
Чикаго*. Вестник „България сега“, Чикаго,
САЩ. Available from: [https://www.bulgariasega.
com/interesting_facts/literatura/9501.html?fbclid=
IwAR3pA9Xl25c4G2Eo7VAftBukxTw9zzK7p
RmVHZz27Sc9UFy8K_9d0K-Acfk](https://www.bulgariasega.com/interesting_facts/literatura/9501.html?fbclid=IwAR3pA9Xl25c4G2Eo7VAftBukxTw9zzK7pRmVHZz27Sc9UFy8K_9d0K-Acfk).

ЦАНКОВА, В.; ИЛИЕВ, М., 2011.
*Летопис на извисената духовност. 20 години
Сдружение на писателите – Варна*. Варна:
Издателство „Морски свят“ ООД, с. 1–60.
ISBN 978-954-8493-17-8.

Д-р ВАНЯ КОЛЕВА

**ЙОХАН
ВОЛФГАНГ
ФОН ГЪОТЕ**
(28.VIII.1749 –
22.III.1832)

**НАМЕРЕНО
(Gefunden)**

Вървя аз в гората –
самотен, без цел.
Незнайна в зората
пътека поел.

На пътя самотни
съгледах пред мен –
две детски очички,
в цветче запленил.

Протегнах ръка,
но каза то с глас:
„В незнайна разлъка
умряло бих аз!“

Тогава цветчето
извадих със пръст,
а буря в небето
надигаше пръст.

На завет в дома си
засях го с мечти.
Разлиства листа си
и нежно цъфти...

**КРАЛЯТ НА САМОДИВИТЕ
(Der König der Samodivas)**
Балада

„Мой сине, защо си тъй бледен и плах?“
„Виж, татко, на вилите ли краля видях?“
Кралят – с корона и муцуна зла?“
„Мой сине, това е само мъгла...“

„Мило дете, ела ти при мен!
С теб ще играем много в този ден.
Има цветя на отсрещния бряг,
майка ми златни одежди – цял впряг.“

„Мой татко, мой татко, чуваш ли ти
какви обещания ми кралят шепти?“
„Спокойно бди ти, мое дете,
сухият вятър листата мете.“

„Мило дете, ще дойдеш ли с мен?
На моите дъщери ще бъдеш ти в плен.
Нощното хоро дъщерите ми водят,
С теб ще танцуват, играят и бродят.“

„Мой татко, мой татко,
не виждаш ли там
дъщерите на краля край огън голям?“
„Мой сине, мой сине,
недей да скърбиш –
Това са старите сиви върби.“

„Обичам твоята фигурка мила,
ела, или ще те взема насила!“
„Мой татко, мой татко,
тъй ме прегръща
кралят на вилите със сила могъща!“

В ужас обхванат, язди в нощта
с болен син на ръцете баща.
С мъка пристъпва смълчания двор –
поят черковни камбани във хор.

Превод от немски език:
ХРИСТО ВЕНЧАНЛИЕВ

**МАРИН
БОЯДЖИЕВ**

САМОТА

Тъй сигурен съм,
 както в сбора на числата
 две и две –
 ще се затвори
 най-накрая старата врата
 на моите илюзии,
 нещо болно ще извие
 и като вятър ще пилее
 белите листа на морските вълни,
 не знаейки от обич ли,
 или от гняв го прави...

Студен е погледът и няма никой в тези
 широти.
 Животът отминава глухо и провлачено
 и стърже с тъпия бръснич
 на самотата...

МОРЕ

Животът ми край тебе си отива
 и от солта ти в гърлото ми пари.
 Люлее ме водата ти жестоко.
 Напомня ми за грозното безветрие...

Изстрадан миг ли беше ти,
 или път вечност?
 И дълго ли за теб до думите си думи
 ще реда,
 И до водата още толкова вода?
 Горчивината ти и до звездите
 да ме отведе –
 Едва ли ще те разбера!...

ЗА МЕН САМИЯ

Тежат ми непостигнатите цели,
 а веселите нощи дърпат ме назад.
 Цял град в сърцето си строиш –
 дано остане недовършен:
 да могат в него пак да се обичат,
 деца да раждат,
 да мечтаят
 и нещо пак да им тежи,
 за да постигнат повече от мен.

**ИЛИЯН
ТРОЯНСКИ**
 Фотография:
 Гаро Кешишян

**ПРОГНОЗА
ЗА ВРЕМЕТО**

Времето питаш? Мъгла и вятър.
 Как беше някога? Същото.
 Зимата сняг, жега през лятото.
 Есен – мъгла и дъжд.

Бяхме на младост и сила богати.
 Хващаш живота и дръж!
 Имаше ревност, любов – жената
 беше в леглото с мъж.

Някога времето беше потайно –
 трябваше да се млъчи.
 Сега – мъничето си лае,
 керванът си върви.

Времето днес – какво? Без промяна.
 Същите хора и интерес.
 Някога питахме: „Ало, кой е там?“,
 а днес: „Ало, къде си?“

Питате, как ще е утре времето,
 къде ще тръгне историята.
 Никъде няма да ходи, бедната.
 Просто ще се повтори.

Дано само времето да не е същото –
 променлива алчност, мъгла и дъжд,
 едни с палати – сто без къща,
 деца за продан и мъж със мъж.

**КРАСИМИР
ЙОРДАНОВ**

КАМИНА

Понеже нямам три излишни зими,
 в които да ме топли мисълта за лято,
 ще взема да си изградя камина –
 край нея да притоплям
 своите приятелства.

Аз само подозирам, че камината
 се връзва идеално с чаша вино
 и момиче,
 чиито тихи устни и пастелни
 обещания
 те карат да забравиш
 за земното привличане

поне докато дойде ревността, която
 чергае с нокти своите закони,
 зачерква всякакви каминени проекти,
 разлива чаши и приятелите гони...
 Но нека да се върнем към началото:
 ще взема да си изградя камина!
 Днес нямам дом, жена, лице и тяло.
 Усещане за пламъчета имам!

МИНДЯ

След всички пребродени пътища,
 след целия летен сеир,
 днес сънувам пътеката тънка
 към заспалия селски вир –
 седя си на нея и чопля
 от пита суров слънчоглед,
 убеден, че смехът съществува
 и че всичко ще бъде наред!
 До мен едно пъргаво слънчице
 върти русолява глава.
 Бавни риби се крият в подмолите
 на задъханата река.
 Седем облака бягат от себе си
 и не искат да завали,
 поне докато е събота.
 В неделя по не боли.
 И се е ширнала слънчевост!
 И там, на речния бент,
 есента си приготвя боичките
 и щрихира един орнамент
 с преобладаващо жълто
 и черен контур отстрани.
 И знаем, че скоро ще мръкне,

за да чакаме първи петли,
 вплеели ръце край огнището
 и отворили сетива.
 И на вас от сърце пожелавам
 да сънувате всичко това!

МРА ПО ТЕБ

Видях поет със смучки по ръцете.
 Изсмукал думи някакви от пръстите
 и щракал шумно – да те привлече!
 Не знаел, че харесваш тишината.
 А ти си тихо влюбена.
 И тихо
 е цялото ти палаво присъствие
 в очите ми, и тихо си захвърлила
 и егото, и всички предразсъдъци,
 и цялата надменност на епохата –
 далеч, далеч, отгатак хоризонта,
 и съзерцаваш тихата ми смърт.
 А аз умирам
 да те гледам истинска!
 Да си говорим само със намигане
 и тихо да си умножим усмивките,
 и тихо да заспиваме, прегърнати,
 и тихо да броим онези пламъци
 в очите, после другите – в камината.
 По дяволите всяка шумотевица!
 Пред всичкия живот аз предпочитам
 да мра по теб. Сега и окончателно!

**ДЖАНИНО
ДАСКАЛОВ**

НАДЕЖДА

Баща съм на Мръсните дни –
 непоканени бедни сирачета!
 Студени, безрадостно тъжни,
 минават край моя прозорец
 и потъват в нощта непрогледна.
 Замръзнали в спомени,
 множество нови години,
 с малки тайни желания
 и болки, сковали сърцето
 от маратона на времето!
 Баща съм на Мръсните дни
 и ги каня до своето огнище.
 В приюта ми стар на душата
 и за тях има малка надежда.

НЯКАК

Броеницата на Времето
 ненадейно се скъса!
 Като слънчеви зайчета
 под късния залез,
 разпиляха се дните
 в тревите изсъхнали.
 После двамата с теб
 събирахме спомени,
 както някога гъби,
 но никак забравили
 кои са отровните.
 Двама в безкрая
 от сложни пътеки
 и грешни решения,
 но двама отново
 притиснали времето
 в своя малък
 въгъл щастлив!

В РЕДА НА НЕЩАТА

В самото начало изплъзва се Времето,
 светкавично или мъчително бавно!
 Като гръм ехти в душите ни бедни,
 или като охлов самотен се влачи
 по пътя на битието безмислено!
 Аз и ти, важни по своята същност,
 всъщност мравки – безлично еднакви
 под върха на всеилното Време!
 Гоним началото в смях и сълзи
 и философстваме, важно дори.
 В края на въпросите без отговор,
 изгубили своя единствен билет
 за мечтания рейс до звездите,
 упорито по автогарите чакаме,
 недоволни от всички и всичко.
 Странно, но никак в реда на нещата,
 уморени, отчаяно навели глави,
 във времето търсим обратния път!

**КЕРА
БОДУРОВА**

**БАЩИНА
СТРЯХА**

Моя свидна бащина стряха!
 Идвам! Дъжд градоносен,
 бури, мълнии отлетяха...
 От парчета ледени нося

белези по ръцете, лицето,
 а в косите ми сняг остана.
 Цяло в рани, сърцето
 моли: Бързо отваряй ми, мамо!

Превържи ме, не жали ме,
 майчице мила! Бързо сварй ми
 в котлето от твоето биле.
 Там да има от детството мое,

от твоите недосънвани
 и несбъднати сънища кратки,
 от седенките недокладени,
 от безсънните нощи на татко...

Билето пия на глътки горчиви,
 чезнат обиди, умора.
 Бързам, събрала вяра и сили
 към вас, мои трудови хора.

ДЛЪЖНИЦА

Длъжница съм на хора, светове,
 преплетени в живота ми от рано.
 Едно село покоя ми краде,
 незаздравяла вечна рана.

Едно гнездо умира мълчешком
 със сълзите на старите дувари.
 Очаква родният ми дом
 вратите му отново да разтвори.

Очаква родната земя
 във зажаднялата утроба
 да хвърля нови семена
 за съдбоносна жътва нова.

И ако мине земен ден,
 без радост в него да оставя,
 „Длъжница си!“ , пропява в мен
 една светилница камбана.

Хората казват, че ние, кучетата, нямаме душа. Е, колкото и да не вярвате, ще отбележа, че нямаме. Знаете ли, че ние чуваме мислите ви? Ние идваме във вашия живот, за да останем в него. Не ви напускаме, когато стане трудно или когато изчезне първоначалната тръпка. Ние продължаваме да ви гледаме със същия онзи поглед, с който ви гледаме от самото начало до последния си дъх. „Защо ли?“ – това ли се питате, хора? Може би, защото още от самото начало сме ви видели такива, каквито сте, а именно грешни и несвършени ЧОВЕЦИ – хора, които въпреки всичко сме избрали. Ние решаваме веднъж и завинаги. Ние не си задаваме въпроса: дали искаме да остареем с вас? Ние просто го правим. Нашата любов към вас е безрезервна! Така е казал един умен човек – Пабло Пикасо, който по всяка вероятност е имал куче... Но се обзалагам с вас, че и той, като моята майка (човешка жена), е забравил, че ние, кучетата, живеем малко. Ние сме като едни болнави деца, които никога не остаряват. Просто... един ден умираме.

Казвам се Роко. Куче съм от породата „Ротвайлер“. Живях като човек. Умрях като човек. Защото моят стопанин беше човек! Диктувам това писмо от Отвъдното. Сигурно с насмешка ще махнете с ръка – Не(!)дейте... ще се разплача! Същност знаете ли, че ние, кучетата, плачем със сълзи? Но само от мъка, не както вас, хората. Вие плачете понякога и от радост. Странно е! Ние така не можем. Хм... знаете ли, че ние сънуваме различни сънища. Но най-често, че гоним котки. Като споменах котка, се сетих за една специална случка.

Имахме домашна помощница, казваше се Танаса. Беше една такава готина и шашава.

Всяко лято мама (когато кажа „мама“, разбирайте човешката ми майка. Аз другата не я помня. Знам само, че е софиянка. Срещнали се с баща ми на едно изложение на кучета, където и двамата получили златни медали. Тогава са ни заплотили вечерта. Имам шест братя и сестри, но и тях не познавам. Аз съм се родил последен, седми, най-малкият, и баща ми ме взел. Но само за два месеца, после ме подариха на тези, другите хора, и те оттогава станаха моето семейство. Така да, простете, отклоних се от Танаса)... Мама ме закарваше с колата в селото на Танаса – Овчарово. Там беше хубаво, просторно и пепел, колкото ми душа искаше. Както се сещате по името, в село Овчарово имаше много овце. По цял ден се разхождах из поляните. Много често малкият син на Танаса, Ваньо се казваше, тръгваше да ме търси с едно забравено годините си балканче (мотоциклет). Когато се намерехме, беше забавно – надолу, по поляната, се надпреварвахме. Прибирах се запъхтян до безо-

бразие в къщата, плъсвах се на една циментова веранда и наблюдавах кой минава по селската улица. Овцете не ги лаех. Но виж, дойдеха ли кравите, се скъсвах... да бауцам и да подскачам на място. От време на време хвърлях и по някое око – къде, аджеба, съм достигнал

циментовата тераса без ограда, за да не сгромолясам тяло надолу. А там, отдолу, беше градината с китките на бабата (майката на Танаса).

– За китките те убивам, Роко! – често споменавах в речите си към мен бабата.

И аз бях принуден да ходя като балерина в градината. Само се опитайте да си ме представите мен – шейсеткилограмов ротвайлер, с лапи като на тигър, как внимателно стъпвам на нокти – лапа, крак, и отново лапа и крак – за да опазя от себе си китките, доматиците, пипера, тиквите и какво ли още не от градината на бабата. Но колкото и невероятно да ви се струва, спазвах наложените ми ограничения. Защо бауцам по кравите ли? Хм... защото ние, кучетата, винаги лаем по-силния от нас. Усещаме го като заплаха и затова се опитваме да го сплшим. Но от разстояние. За бой с него дори и не искаме да помисляме. Оттук идва и поговорката: „Куче, което много лае, не хапе“. Е..., че как да го ухапя? Веднъж да ме нацепи този бивол с рогата, и край с мене. Ей тука, от циментовия балкон, бауцам, че чак през две махали ме чуват.

Отново се разсеях, много съм обобщителен понякога. Така де, да си дойдем на думата. Бабата имаше котка. Разбира се, не ми позволяваше да я гоня..., а тя, пущината, космата една, нахална, загладила косъм, ме наблюдава с присвити очи как дремя на циментовата тераса. Тръгнеш ли някъде Танаса или бабата да влезе в клозета (където оставаше за по-дълго време), като диво зверче се доближаваше до мен и започваше да ме съска пущината. Чудех се, природно тъпи ли се раждат тези същества? Страх нямат ли? Но скръбнеш ли вратата на клозета, котката, това хитро и дори бих казал, арогантно същество, ме нападнаше, аз дориини... (не можех да повярвам).

РУМИ ПЕНЧЕВА

АЗ... КУЧЕТО!

(Разказ)

Как ми посяга с лапи и ме удря. Бабата вдигаше ръка, за да предпази очите си от слънцето и поглеждаше към мен.

– Аааа... Роко спи – казваше (правех се на заспал) и започваше да вика по котката: – Чумите да те тръшнат, мари, какво си се заяпала такава, то, кученцето, спи...

Спя, спя аз! Един ден... (до-чакан ден, блажен ден, Видовден) Танаса и бабата тръгнаха за Шумен по работа. Работа и за мен имаше много с котката. Едва изчаках да завият по дългата улица, и я погнах. Няма мяу, няма мау, няма баау! Брей, викам си, докато я гонех, тези котки говорели и чужди езици! Туй градина, чушки, цветя, тикви, боб и тревоподобните ти култури – овърших ги с краката си. Има-няма половин ден падна гонене из градината. Накрая котката (побъркала се от ужас) се покатери на едни цигли на пещта... Издебнах я – от другата страна имаше стъпала. Тихичко се изкачих, очите ми светеха в тъмноречено... привкусвайки победата. Показах си голямата черна глава и изляях: „Бауууу“ в ухото на котката. Горкото малко животинче така се улаши, претърколи се и падна в гъстия малинак. (А казват, че котките не падали (!) – глупости.) Доволен, отидох и си легнах на терасата. Унасях се в лека дрямка, когато дочух жалостно и

мяучене. „Нищо – рекох си в ума – така й се пада на котката. Ще ми вика, че съм бил тук гостенин..., ще ми плъе във водата, ще ми съска като патка в лицето. Да страда!!!“

Но... нещо некомфортно се почувствах, стана ми жално за нея. Лежах с глава, спусната между лапите си, но ушите ми бяха високо щръкнали. Като антени сякаш улавяха плача й. Не издържах и станах на крака! Отидох до малинака. Гледката, която бадемките ми очи видяха... – не се гордея с това. Започнах с грамадното си тяло да се промушвам през гъсталака. „Ииик...(!), ииик...(!)“ – издавах странни звуци, целият се изпободох. Черно-бялата котка извърна глава и очите ни се сляха. Казвам ви, мога да се закълна в живота си, тя плачеше. Достигнах я. Много внимателно я улових за кожата на главата. Вдигнах я нависоко и я изнесох от малинака. Лежахме заедно един до друг, раздрани, целите в кървави рани. Гледахме се. Тя не бягаше от мен. После се изправи едва-едва на крака и се качи отгоре на гърба ми. Тогава я попитах:

– Защо бягаш от мен?

А тя отвърна:

– Защото ме гониш!

– Гоня те, защото бягаш от мен, това е игра.

– Но за мен не е! – отвърна котката.

– Ами тогава просто спри да бягаш и да ми съскаш!

Смрачаваше се... така сме и

заспали. Събудиха ни сутрешните виковете на Танаса и бабата. Защо ли?

– А, да – каза сънено котката, – градината!!!

Сега е зима. Отново сме в село Овчарово. Малко ми е скучно. Лежа пред запалената с дърва камина. Котката спи на гърба ми. Страхувам се да мръдна, за да не я събудя. Понякога дори се схващам да стоя в една поза. Тя вече не бяга от мен. Танаса слага една купа храна и за двама ни.

Навън вали сняг... хубаво е на село с котката.

Не бягайте, когато ви гони куче! Спрете се пред него, заговорете му нежно като на малко дете... и то ще легне в краката ви. Бягате ли пред него, ще ви настигне!

Беше пролет... Коя точно от десетгодишното ми пребиваване на Земята, не помня. Мама замислена на служебна командировка в чужбина и ни остави с кака, която тогава беше млад тийнейджър, на грижите на помощницата ни. Танаса моментално се разплужиха на големия ми любим червен диван. Гледаше домашното ни кино на максимален звук. То не бяха куршуми, то не бяха въздишки, полудях... „Тая – викам си – не знае ли, че ние, кучетата, освен развито обоняние, имаме и развит слух.“ Явно не знаеше... По едно време Танаса ту се хилеше като побъркана, ту... виеше като мен, когато се бях влюбил. Гледах я от втория етаж на мезонета и си виках: „Край, тая патка окончателно се побърка.“

Да, да, ама не, в стил Петко Бочаров. Слязох по дървените стъпала на първия етаж и заставах пред Танаса. Между предните си два зъба беше натикала филтър от цигара, защото имала кариес и така спирала болката – обясняваше пред изумения поглед на красивата ми кака.

Видя ме, че и аз се вирам странно в лицето й, и извика:

– Пуми (умалително от помир) – ама как ненавиждам това обръщение към мен! – Я, ела по-близо до мен!

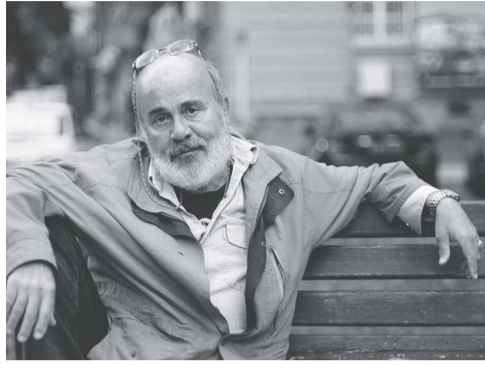
И аз, тъпакът безмозъчен, отидох... Тая ти Танаса като запали една свита цигара и като започна да издишва пушека в носа ми... Като ми се закъндилка къщата..., като започнаха краката да ми се огъват, ей, ей, ще се строполя на паркета. Очите ми се изцъклиха и като започнаха едни гълъби да ми прелитат..., едни котки (чужди) да ми бягат. Ей, маам, с лапи пред носа си никоя от гадинките не мога да хвана. А... оная ти Танаса се хили, ще се напикае пущината, и се търкаля като изоглавена по дивана ни. Отидох на терасата, там имаше пълна кофа с вода за цветята. Потопих си главата и локах ли, локах, докато водата не свърши. Но то отвърте ми гори, прибягах до тоалетната, мушнах глава под капака на клекалото и продължих да локам. После

На с. 9

Рисунка: Петър Н. Петров

ВАЛЕРИ СТАНКОВ

ВЕЧЕРНА ПЕСЕН

Навярно съм дошъл от други ери,
от някой не така стоманен век,
Бог ми е скътал в името Валерий
човешинка за всеки жив човек,
понеже пустошта е безпределна,
ако е пътник – да го нагостя,
ако е стар приятел, да му стелна,
Жена ли е, да скъсам стрък цветя,
на мравката да сторя път към хляба,
преди в мравуняка си да ме приюти,
и да се случи туй, което трябва,
преди – смирен, да събера пети,
с надежда, че светът е бяла стая,
а не – за смет – мухлясала маза,
живея просто – дишам и мечтая,
събрал си тихо болките в сълза.
И някой ден в Господните тефтери,
щом хлътна след небесния светлик,
да се подпиша простичко – Валерий,
под всеки свой прекрасен земен миг.

Из „Римувани светулки“ (Варна: „Колор Принт“,
2021, с. 7. ISBN 978-954-760-532-9).

СИНЕ МОЙ

На Стефан Станков

Вече всичко изгубва значение.

Вече всичко изгубва смисъл.

Ти си най-гъзното стихотворение,

което изобщо някога съм писал.

Ти си измислената ми болка.

Ти си осъществената ми печал.

Ти просто не знаеш колко е, колко е тъпо,

че съм те преживял.

От с. 8
изядох цяла купа с гранули, от
които ме заболя стомахът и цяла
вечер изпусках миризливи газове.
Толкова се ядосах на Танаса, че
реших да ѝ го върна. Запомнете
– ние, кучетата, помним причи-
нените ни злини и като вас, по-
вечето хора, си отмъщаваме. На
другия ден сутринта, чааак към
десет, Танаса се излюпи. Боляла я
главата, така каза и на кака, коя-
то се успа за училище и си изкара
гнева на Танаса. На Танаса ами,
на кой друг... то и аз ѝ бях ядосан,
ама нека кака замине на училище.
Такааа, излизаме навън със син-
джира на врата ми. Милата ми
Танаса си обула ботуши на висо-
ки платформи, облякла един че-
рен дълъг шлифер, лапнала една
нормална цигара и ще ме води
пред блока да се изпикая. А... на
мен вече едва ми държи пикалото,
не мога и да подскочам на място,
че ще се изпусна. Когато изля-
зохме пред блока, клекнах като
момиченце и пиках ли..., пиках.
Гледам, минават кучки и ме зяпат,
ще си счупят вратовете да се хи-
лят. Такъв срам не бях брал!!!
Така... пиках к'во пиках, тръгнах-
ме, вървах си бавно, от време на
време извърщам врат и поглеж-
дам с очи Танаса. Замислена, за-
мечтана, увила на няколко пъти

здраво синджира ми в китката
си. По едно време ми вика:

– Ей..., мумия, я се спи
за малко!

„Какво? Сега ме нарече „му-
мия“? Ще видиш ти...“, че като
хукнах да гоня едни котки, ама бя-
гам ви казвам, ей! Танаса се пре-
върта във въздуха и по задник. Я...
дръж сега това младо бъзе, я сега
тези тръни, вляво ли са, в дясно
ли са, казвам ви, и котките не зна-
еха к'во ставаше, за Танаса да не
говоря. Оня ти черен шлифер се
вее над нея, сякаш Батман слиза
от небето. Добре, че беше ком-
шийската немска овчарка Роза,
като ме видя и се развика:

– Роко, стига си полудявал,
ще я отпереш тази зад тебе!

Така де, мъж съм, като ми
говори женска кучка, изпълня-
вам. То и при вас, хората, е така,
нали!? Като говори жената, вие,
мъжете, изпълнявате. Спрях се,
изпотен от моите шейсет кило-
грама, запъхтах с изплезен език.
Танаса седеше на земята в стран-
на поза. Оказа се, че съм ѝ навех-
нал глезена. Навехнал, ненавех-
нал, беше трийсет дни в болнич-
ни по непредвидена злополука. С
една дума, хора, отървах се от
марихуаната и обидното обръще-
ние! Цяла седмица след това из-
карах на босилкова трева и вода

Има ли смисъл да ти разказвам, че съм влюбен в теб,
мой малък Исус?

Как съм те носил в пазвата си,
докато чакам на спирката автобус.

Как съм плакал в черните нощи,
когато ти е пониквал първият зъб.

И съм ти пращал в писма по пощата
хилядолетната своя скръб.

Как съм бил готов да прережа заради теб
дори гърлото на света –

и се учех – един влюбен невежа,
на изкуството да бъда баща.

Днеска ти си отиваш от мене. Какво по-нормално от това?
Утре аз във тревите зелени ще положа

римуваната си глава.

Свърши моята къса страница. Нито стих.

Нито песен. Нито плач. Нито вой.

И стоя на онази граница, след която пак няма да има покой.
Лека нощ, сине мой.

Сине мой!

Из „Челен удар“ (Варна: УИ ВСУ „Черноризец Храбър“,
2003, с. 59. ISBN 954-715-168-1).

В НЕДЕЛЯ СИ ПРИПОМНЯМ,
ЧЕ СЪМ ЖИВ

...в неделя си припомням, че съм жив, и най-подир
и аз ще си почина –

жив корабкрушенец върху риф! –
на пейката във Морската градина,

наместо стихчета във мрака чер да ви римувам
в сладостна притома,

две-три блесни ще лъсна за лефер,
ще се замъкна с кеф на вълнолома,

завързал очилата си с телче,
ще хлътна пак в любимата си книга,

ще вдигна на несръчното момче след миг
велосипедната верига,

край мен ще мине кротката Жена,
повела в парка своя кралски пудел,

под лудналата в облака Луна залудо аз – ни миг! –
не съм изгубил,

в несръчния си римен йероглиф живея,
дишам – пиша, както мога.

В неделя си припомням, че съм жив,
и си почитам в шепите на Бога.

21 юлий 2019 г.

Из „Римувани светулки“ (2021, с. 28).

КРЪГ

Запиля се животът – талига по хълмите рижи.
Тъмнината се спуща, изрушкана сякаш с остен.
И остана ми спомен за нещо, което се движи.
Но се движи странично и никак далече от мен.

Като вик, като влак, като нечий вълшебен килим.
Като сянка на птица, помилвала някого другико.
Ще поседна сега за последно на топлите угари.
И се вейва дъхът ми подобно на облаче дим.

И какво ще остане след мен във пустинния кръг,
който все продължава и още не сме доописали?
Може би само моят обхътан и скъсан патък,
а под него – заровена шепа римувани бисери.

Из „Влакът към зимата“ (Варна: ИК „Галактика“,
1999, с. 7. ISBN 954-418-117-2).

ЗИМА

Защото е зима, защото през преспите сняг
един помяр се разписва със кървави лапи
и хлъзгаво слънце зад хълма изхлузва се пак,
нахълтва ношта, а студът се нахвърля и хапе,
защото е зима – и няма да съмне цял век,
а в моите поляни косачът гнездата посече,
къде да се дене, къде да се дене човек,
освен да избяга
някъде много далече...

Из „Влакът към зимата“ (1999, с. 60).

МИЛИН КАМЪК

На Милин камък вят ветрове.
И мащерката там е вампирясала.
Земя и небо, звяр, поет реве.
И тежко, тежко вино дай на масата.

Не ми се пие чай с бисквити „Лъч“.
Яде ми се земя – земята кървава.
Бог хвърли Христо Ботев на калъч
и си прибра единствения българин.

Из „Дърво за бесене на поет“ (Варна: „Колор Принт
ПАК“ ООД, 2012, с. 35. ISBN 978-954-9495-29-4).

АЗ... КУЧЕТО!

(Разказ)

да си лекувам червата. И тъкмо
се оправих и започнах да се хра-
ня нормално, на вратата се позвъ-
ни. Мама отвори... и кой мислите
стои пред прага? – О, НЕ! Батман
се завръща!

След тази случка измина-
ха неусетно три години. Нашата
Танаса се хлъзгаше неусетно
щастлива в дните си. Но един ден
пеперудите на любовта запърхаха
в нея и тя (милата ми Танаса) до-
броволно седна в една, потъваща
гемия. Залюби се с един селски
леwent, доста по-голям от нея на
години. Е... има-няма пролетта
си отиде, както и лятото. Танаса
беше превивала гръб от сутрин до
вечер в голямата овощна градина
на левента и тъкмо да дойде есен-
та и... левентът я изгони. Върна се
в града да ни търси, увесила нос
до земята, но нас вече ни нямаше
там... Мога да ви разкажа още
стотици случки от десетгодишно-
то ми пребиваване на Земята, но
не за това ви пиша това писмо.

***

За нас, кучетата, някои хора
казват, че сме ангели, които са
спуснати на Земята, за да ви по-
кажем, че наистина съществуват

доброта и обич в този красив
свят. Въпреки войните, кои-
то водите помежду си, ние,
вашите най-добри приятели,
винаги сме около вас, за да ви
обичаме!

Всъщност това писмо го
пиша за мама. Знаем, че все още
много тъгува по мен. Не успях
да ѝ споделя нещо много важно.
Преди да си отида от земния жи-
вот, се запознах с една красива
особа от моя кучешки вид. Казва
се Сара. Тя ми роди красиви ку-
ченца. Ако видите някъде мама,
моля ви, кажете ѝ да спре да плаче
за мен и да намери сили да дойде
на мястото, където ме погребяха.
Сара идва всеки ден с кученца-
та и заедно чакаме мама. Искаме
да ѝ подарим едно от децата ни,
с което много си приличам. Така
тя отново ще се усмихва както ня-
кога... Да... както някога, когато
бяхме заедно, неразделни и много
щастливи! Една вечер прекрасна-
та ми човешка майка, много пла-
ка... (често ѝ се случваше през по-
следните ни две години заедно).
Аз разбирах защо мама плачеше,
но няма да ви споделя, дори няма
да ви се извиня за мълчанието
си, защото... това е нашата тай-
на. Аз, освен да лежа в краката ѝ,
друго не можех да направя, макар
сърцето ми да се разкъсваше от

нейната мъка. Една лятна вечер,
докато стояхме на верандата на
къщата, заслушани в жабешкия
оркестър от близкото езеро, мама
ме погали по главата и ми каза:

– Роко, искам някой ден да
срещна човек, който да ми бъде
верен като теб и само толкова да
ме обича! Моля те, всели душата
си в някой, който да ме намери!

Е... направих го! Лекарите
казваха на мама: „Здрав, е... рог-
вайлерът! Няма причини да ли-
нее...“ Грешаха... ветеринарите!!!
Аз, кучето, имах най-основател-
ната причина сърцето ми да спре!
Щастието на мама! Изпращам ѝ
вече този човек. Той пътува към
нея с моята душа. Тя ще бъде
много щастлива с него!

Знаете ли, хора, какво разбрах
аз, кучето, за тези десет години
живот? Не е важно кой те е родил,
не е важно кой те е отгледал, не е
важно колко си умен или богат...
не е важно нищо в този ваш...
свят, ако няма кой да ти подари
сърцето си! Искам да завърша
това писмо или изповед, приеме-
те го, както желаете, с думите на
гения Айнщайн: „Не вярвам на
хора, които не харесват кучета.
Но много вярвам на кучета, които
не харесват хора.“

Поздрави от Другия свят!
Роко!

От с. 1.

Тонът на Бадев е възторжен. „Ето един писател, за когото г. проф. д-р Асен Златаров не ще може нито една молниеносна дума да каже, ако рекач някои почитателите му да устроят писателски юбилей“ – започва журналистът. Правейки кратък обзор на Йовковото творчество дотогава, нарича писателя „чародей“, а на литературния му път предрича „светли върхове“. Йордан Бадев улавя някои от най-характерните черти в произведенията на автора: „Героите му – селяни и граждани – съчетават в себе си качествата на расата и времето си с белези на най-висшата категория – на човеци от всички времена“. Журналистът явно осъзнава какъв голям писател са привлекли да сътрудничи на изданието им, затова отношението му към Йовков е почти благоговейно.

Що се отнася до сборника „Женско сърце“, около месец след излизането му Георги Цанев (Цанев 1935) пише рецензия за него, като му дава висока оценка. Критикът открива сходство между героите в „Женско сърце“ и тези от „Песента на колелетата“ и „Вечери в Антимовския хан“: „...това са предимно хора с първична душа и емоционално будна природа. Те следват естествените влечения на своя инстинкт. Ала инстинктът, схванат и даден не като някаква тъмна, разрушителна стихия, а като закон на битието, като сила, която иде да утвърди живота.“ В тази книга, твърди Цанев, водач на състрадателните хора е сърцето: „благородно или грешно – все едно“.

Акцент върху хуманизма в книгата поставя в рецензията си и Жана Николова (Николова 1935). Сборникът „Женско сърце“ ѝ е подарен от самия Йовков, който остава впечатлен от отзива на младата филоложка за романа му „Чифликът край границата“ във в. „Литературен глас“. В същото издание Жана Николова пише рецензия и за „Женско сърце“. Тя твърди, че Йовков се различава „коренно от битовите ни писатели“: „Докато те изобразяват в творбите си българската действителност такава, каквато тя продължава да живее в колективното народно творчество...“, Йовков е създател на едно творчество, което не е отражение и преработка на готови поетически образи, а творчество, почерпено непосредствено от живота. В поезията на Йовков се оглежда образът на днешното село с неговите характерни особености, така, както те са уловени от едно самобитно виждане... Йовков е писател, който стои сам в нашата литература, защото е създател на свой собствен стил в изображението на селската действителност.“ Жана Николова оприличава Йовков на Готфрид Келер – „превъзпътителя на швейцарската природа, бит и хора в разкази и романи“.

Проф. Константин Гълъбов (Гълъбов 2002) – по-късно съпруг на Жана Николова, в спомените си предава мнението на самия Йовков по повод тази рецензия: „Жана написа и за нея (книгата „Женско сърце“ – б. м., К. М.) похвална критика, пак в „Литературен глас“, и Йовков ми

90 ГОДИНИ „ЖЕНСКО СЪРЦЕ“ НА ЙОРДАН ЙОВКОВ

говори и за тази критика с думи на възхищение. Особено много му хареса едно място към края на критиката, в което се изтъква, че „тези разкази на Йовков са рожба на едно мирогледно отношение към българската действителност и по тази причина се явяват богати откъм нравствено-житейско съдържание“.

– Моето мирогледно отношение е наистина оптимистично, както отбелязва госпожица Николова. Аз се стремя съзнателно да упражнявам това въздействие върху читателя, което тя нарича *жизнеутвърдително* – да му вдъхвам вяра, че човекът крие в себе си повече положителни качества, отколкото отрицателни, да го убеди, че нравственото начало винаги надделява над ниските стремежи и склонности на душите ни“.

Това е едно от малкото свидетелства за оценка на Йовков по повод рецензия върху творчеството му. Разбира се, като всеки автор, той се радва на положителните и е засегнат от отрицателните критики. Да припомним, че малко по-острите критични бележки на

та на „Чифликът край границата“. Според Константинов героите в сборника са с „особена, проста мъдрост за живота, страдалци без хленч и поза, често пъти горди, опаки, смели, доблестни“. Силно се чувства „участието и на едно зорко гражданско и християнско съзнание, на един възвишен морал“. Интересна е оценката и на непоколебимия и строг защитник на българския език Стефан Попвасилев. Той неизменно се отзовава с радост и уважение за всичко, което Йовков поднася на читателите. Стефан Попвасилев (Попвасилев 1934/1935) е на мнение, че новите разкази на белетриста в „Женско сърце“ са „облечени в гиздава външна форма“ и „винаги пленяват със своята простота и безизкуственост, с художествения си реализъм, с вложената в тях психология и жизнена правда“.

За сборника пише и Кирил Кръстев (Кръстев 1935), който е убеден: „Разказите „Женско сърце“ се четат с увлечение и са наистина най-хубавото в белетристиката ни и от миналата литературна година.“ Според Илия Волен

въздигнат приживе паметник на Йовкова, щом той и от престъпницата Албена, и от мазноликата Сарандовица можа да направи такива прелестни героини.“ Не на такова мнение е известният критик Никола Атанасов (Атанасов 1936). В литературния си обзор за изтеклата 1935 г. той се спира и върху Йовковата книга „Женско сърце“: „Всички останали наши разказвачи продължават старите си пътища, без да отбележат ни повишение, ни понижение – както се изразяват борсовите специалности. Не допринесе към славата си повече и Йордан Йовков със сборника „Женско сърце“.

Все пак новата книга на белетриста е твърде добре приета от критиката и читателите. Тя постепенно заема своето място сред вече познатите и харесвани сборници „Песента на колелетата“, „Старопланински легенди“ и „Вечери в Антимовския хан“. Известни са Йовковите „тревоги“ около издаването на „Легендите“, докато писателят живее в Букурещ. Възшност той силно се вълнува преди излизането на поредната си нова книга – често дори буквално се разболява. Следи всеки детайл при оформлението на книжното тяло. Човек с висок естетически вкус, Йовков обмисля внимателно визията на изданията си. Неслучайно впечатление му прави обликът на книгите и на други автори. Спиридон Казанджиев е записал спомен от 3 април 1936 г. (Казанджиев 1980), когато писателят споделя пред професора мнението си за оформлението на новата книга на Елисавета Багряна „Сърце човешко“. Йовков не одобрява корицата: напомня му кутия шоколадови бонбони. Двамата приятели коментират и заглавието на стихосбирката. Писателят забелязва, че напоследък се спекулира с думата „сърце“ – дори припомня заглавието на собствената

Биларска 2008) във връзка с изработването на корицата на сборника „Женско сърце“:

„Г-н Захариев,

Забравих да Ви кажа, че винетката ще бъде намалена горе-долу до размерите на винетката от корицата на „Чифликът край границата“. За да Ви бъде по-ясно и за да имате точния формат, изпращам Ви корицата на „Чифликът“.

С поздр.

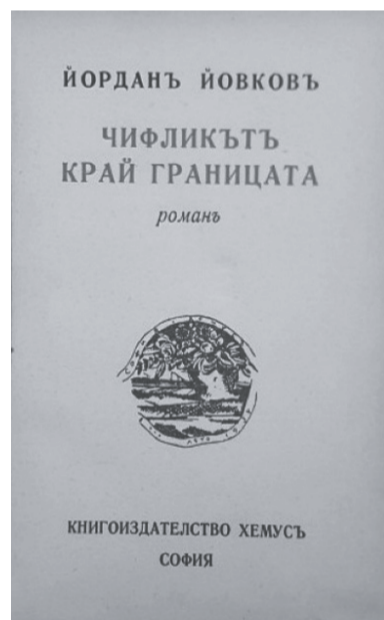
Йордан Йовков

P. S. Точната големина на винетката ще определим на око – може да бъде колкото на „Чифликът“ или малко по-голяма“.

Видно е, че писателят съзнателно иска да уподоби винетките на двете книги. Датировката на писмото показва, че в момента „Хемус“ подготвя издаването на сборника „Женско сърце“ и затова се уточняват последните подробности. Това са важни детайли около „раждането“ на книгата. Разбираме, че върху корицата работи не кой да е, а известният български график и илюстратор проф. Васил Захариев. А ето какво мисли той за украсата на една книга: „В наши дни проблемата за архитектурата и украсата на книгата се налага с всичката ѝ широта и сложност. Създава се едва ли не цяла наука, която се занимава с въпросите на постройка на книгата. Книгата е продукт на колективното творчество на писател, художник-график, метранпаж и т.н. За да се даде подходяща за сюжета ѝ външност, в нея хармонично трябва да се съчетаят и уравнисят конструктивният и орнаментален елементи.“ (Захариев 1931)

Интересен е въпросът защо Васил Захариев рисува точно този ескиз на корицата на „Женско сърце“. Едва ли решението е само негово. Имаме всички основания да предполагаме, че изборът на графичното изображение е по-скоро на самия Йордан Йовков. Черпим информация от един може би позабравен фрагмент от любопитните спомени на Бела Казанджиева (Казанджиева 1967), която е не само съпруга на „изповедника“ на писателя – проф. Спиридон Казанджиев, и по-малка сестра на Дора Габе, но е и хазайка на семейство Йовкови, след като то се завръща от Букурещ в София през 1927 г. Бела Казанджиева припомня интересни подробности от ония години: „По него време имаше един амбулантен търговец Лазар, който с два куфара обикаляше селата из България, събираше стари народни шевици, бръшници, шарени престилки, колани, пафти, гривни и пр. разни накити... Всичко това продаваше на високи цени на разни семейства в София, на които познаваше и вкуса, и платежоспособността дори... Идваше няколку пъти, докато Йовкови живеяха у дома. [Госпо]жата (Деспина Йовкова, съпруга на писателя – б. м., К. М.) взе един много красив бръшник и го закова в кабинета над дивана, на който Йовков почиваше следобед или лежеше и четеше. Друг път купи красива,

Ha c. 11

Владимир Василев за драмите на белетриста са причината Йовков да „измени“ на „Златорог“ и да потърси нова печатна трибуна за текстовете си. Намира я най-вече във вестника на Данаил Крапчев „Зора“, на който активно започва да сътрудничи от началото на 1930-те години до края на дните си.

Без да правим пълен обзор на тогавашната критическа рецепция на сборника „Женско сърце“, ще споменем още няколко имена. Във вестника на деветнадесетомайците „Нови дни“ Георги Константинов (Г. К. 1935) публикува отзива си за новата Йовкова книга, в която открива атмосфера-

(Волен 1935) пък авторът на „Женско сърце“ е един от нашите най-ярко очертани и оригинални писатели. Критикът забелязва, че в Йовковото творчество особено се налага образът на жената: „У него тя почти винаги е усмихната, сее наоколо си лек копнеж, облагородява и осмисля живота на мъжа и изобщо живота на семейството, ревниво пази своята чистота, човечна е, милосърдна е, винаги прощава и помага.“ В ежегодните си „сурвакници“ Петко Росен (Росен 1936) също не подминава сборника: „Женско сърце“ на Йордан Йовков е над всяка моя критика. И други път съм казвал: жените в България трябва да

си книга „Женско сърце“. Така е било някога с думата „душа“. Постепенно думите според Йовков се обезценяват от прекомерната им употреба.

Ако се върнем към въпроса за оформлението на Йовковите книги, ще забележим, че от „Чифликът край границата“ нататък белетристичните му издания в „Хемус“ имат малка графична илюстрация (винетка) на корицата. По-близки помежду си са винетките на романа и сборника „Женско сърце“. Това едва ли е случайно. В съхранения архив на писателя откриваме писмо от 8 януари 1935 г. до художника Васил Захариев (Биларски,

ГАЛЕРИЯ „ЛАРГО“ ОТБЕЛЯВА 17 ГОДИНИ С ДВЕ ИЗЛОЖБИ ГРАФИКА

В края на ноември 2025 г. галерия „Ларго“ (ул. „Хан Крум“ 8) отбелязва своя 17-и рожден ден с откриване на две изложби във Варна. На 26 ноември в залите на Държавен архив – Варна, беше представена изложба със селектираните творби от шестото издание на Международния екслибрис конкурс – Варна. На 27 ноември в галерия „Ларго“ беше открита представителна сборна изложба графика „Полет“ – на 13

От с. 1. инвестиция 6: „Развитие на културните и творческите сектори“.

Изложбата „Полет“ представя пред международна публика в България и в Италия творби на най-изявените съвременни български и италиански художници, които работят в областта на графиката и екслибриса. Участници са българските художници: Петър Лазаров, Юлиан Йорданов, Анна Тихонова-Йорданова, Димо Колибаров, Васил Колев – Vassillo, Христо Найденов, Христо Керин, Румен

От ляво надясно: Димо Миланов, Христо Найденов, Анна Тихонова-Йорданова, Юлиан Йорданов, Румен Нечев, Мария Мадалена Тучели, Нели Вълчева, Светослав Косев, Силвана Мартиньони, Христо Керин. Галерия „Ларго“, по време на откриването на изложбата „Полет“.

„Лято“, графика – Мария Мадалена Тучели.

От ляво надясно: Христо Керин, Юлиан Йорданов, Анна Тихонова-Йорданова, Силвана Мартиньони, Донка Николова (Държавен архив – Варна), Марко Францети, Нели Вълчева, Мария Мадалена Тучели, Светослав Косев, Румен Нечев, Димо Миланов. Държавен архив – Варна, по време на откриването на изложбата на Международния екслибрис конкурс Варна.

съвременни български и италиански художници. Проектът се осъществява от галерия „Ларго“, в партньорство с Италианската екслибрис асоциация и Община Бодио Ломнаго (Италия), с финансовата подкрепа на Европейския съюз – NextGenerationEU, компонент „Социално включване“,

Нечев, Светослав Косев, Димо Миланов, както и художниците от Италия: Мария Мадалена Тучели, Силвана Мартиньони, Иво Мозеле.

Изложбата се представя в рамките на два престижни конкурса за екслибрис, чието поредно издание беше през 2025 г. Това са:

Международен екслибрис конкурс – Варна, и Международен екслибрис конкурс – Библиотека Бодио Ломнаго. Галерия „Ларго“, италианската Екслибрис асоциация и Община Бодио Ломнаго са дългогодишни партньори и са организирали вече няколко подобни съвместни проекта.

Пред културната общност и публиката в двете държави се показва уникална изложба, представяща голямоформатна графика в рамките на два културни фестивала, показващи малка и миниатюрна графика. В експозицията участват художници, работещи еднакво добре както в областта на голямоформатната, така и на миниатюрната графика, каквато най-често е екслибрисът.

За да направим успешна връзка и паралел между голямата и малката графика, представихме изложбата на Международния екслибрис конкурс – Варна, в залите на Държавен архив – Варна, от 26 ноември до 5 декември 2025

г. Посетителите на изложбите имаха възможност по едно и също време да се насладят на уникалното преживяване да видят света на графиката в цялото му многообразие – от екслибриси, които са с размер от 5 на 7 сантиметра, до големи графики с размер 100 на 70 сантиметра.

Преживяването беше особено вълнуващо и уникално само по себе си, защото в рамките на представянето на варненския конкурс в Държавен архив – Варна, беше показана серия от репродукции на екслибриси на български художници от миналия век. Екипът на варненския отдел на Държавна агенция „Архиви“, с подкрепата на колегите си от отделите от цялата страна, подготви специална селекция от творби, които достигат до публиката за първи път, събрани заедно. В залата на Архива бяха показани репродукции на екслибриси на художниците Преслав Къришевски, Михаил Тошков, Пенчо Кулеков, Димитър

„Полет“, графика – Димо Колибаров

Бакалов и др. Публиката се наслади на омагьосващия свят на екслибриси, посветени на знакови български интелектуалци, като проф. Атанас Божков, Иван Сестримски, Иван Троянски и др.

След представянето в морската столица, изложбата „Полет“ гостува в град Варезе (Италия) през февруари 2026 г., в рамките за зимното издание на Международния екслибрис конкурс – Библиотека Бодио Ломнаго.

бродирана престилка. Йовков, като се върна и я видя, много се зарадва и каза: „Момата, дете я е шила, трябва да е била и хубава, и весела, и закачлива.“ Но като взе престилката в ръце, видя, че вързанките са неупотребявани, и каза замислено: „Нещо лошо се е случило с момичето, то не е успяло нито веднъж да се наконти с тая весела престилка. Ето един хубав народен мотив за разказ!“ При едно идване на Лазар, Йовков купи едни сребърни пафти. Върху тях е изработен релефно букет от рози, като да са поставени във ваза. Един ден Йовков занесъл пафтите на златар и го накарал да ги вдлъбне така, че букетът да остане на дъното, за да служели за пепелници. Едната половина подари на нас – пазя я още, а другата половина е у тях, но не зная запазена ли е. Йовков толкова много харесваше тоя букет, че накара за ЕКСЛИБРИС да го сложат на „Ако можеха да говорят“, и струва ми се, и на „Женско сърце“.

Екслибрисът върху корицата на „Ако можеха да говорят“ е различен, но действително сборникът „Женско сърце“ е украсен

с винетка, която представлява цветя във ваза и отстрани стилизирани птици.

Съществува известна прилика, както вече отбелязахме, и с винетката на „Чифликът край границата“.

В „Женско сърце“ стилизираната ваза с цветя е ясно различима, но ни се струва, че и на корицата на романа също е нарисувана ваза с цветя. Ако се доверим на спомена на Бела Казанджиева, Йордан Йовков действително е бил силно впечатлен от тези пафти, щом близки до тях изображението се появяват на кориците на двете му книги – от 1934 г. и 1935 г.

Преди няколко години, докато си кореспондирахме с внучката на Бела Казанджиева – Ана Плуца, която живее в Канада, стана дума за този интересен сюжет. Тогава Ана Плуца сподели, че в дома си пази като скъпа семейна реликва половината пафта, подарена някога от Йовков. Откри я, снима я и ни предостави фотоса.

90 ГОДИНИ „ЖЕНСКО СЪРЦЕ“ НА ЙОРДАН ЙОВКОВ

Визуалната близост между изобразеното на пафтата и винетката на сборника „Женско сърце“ е видима. Предполагаме, че Йовков е показал на Васил Захариев любимия си предмет и е пожелал екслибрисът на корицата да наподобява пафтата. Никак няма да е чудно, ако художникът е предложил няколко разработки на мотива, от които писателят да е избирал. Същественото е, че откриваме едно „етнографско“ пристрастие на Йовков, което е толкова силно, че според нас слага отпечатък върху художественото оформление на изданията му от един момент нататък. Не е тайна, че по-ранните книги на писателя са твърде семпли. На кориците им липсват изображения. Какво по-естествено обаче книга със заглавие „Женско сърце“ да е украсена с декоративен фрагмент от красив женски накит – част от традиционната носия на българката? Този на пръв поглед малък детайл е знаков за естетическия вкус на Йордан Йовков, за тър-

сения от него синтез между фолклорно и модерно.

Става ясно, че за писателя е много важно екслибрисът да е органична част от книгата, така както едната половина на пафтата приляга на другата, за да се съчетаят в единно цяло.

Ползвана литература:

- АТАНАСОВ, Никола, 1936. Литературата ни през изтеклата година. – Литературен свят, бр. 5, 1936, януари, с. 1.
- БАДЕВ, Йордан, 1931. Скици на живите. Йордан Йовков. – Зора, бр. 3720, 22.11.1931, с. 8. – В Дом-памятник „Й. Йовков“ в Добрич се пази екземпляр (инв. № 855 оф ЙЙ) от книгата на Й. Бадев „Скици на живите“ (София: Казанлъшка долина, 1934), подарена на Йовков с автограф от Бадев: „На Йор. Йовков приятелски спомен от Й. Бадев“.
- БИЛЯРСКИ, Цочо; БИЛЯРСКА, Василена (съст.), 2008. Йордан Йовков. Живот и дело. Из документалното наследство. София, с. 144.
- ВОЛЕН, Илия, 1935. Йордан Йовков. Женско сърце, разкази.

Книгоиздателство „Хемус“ – София, 1935 г., стр. 223, ц. 60 л. – Църковен вестник, бр. 16, 1935, с. 196.

Г. К., 1935. Женско сърце. Разкази от Йордан Йовков, издание на Хемус. – Нови дни, бр. 284, 31.07.1935, с. 12.

ГЪЛЪБОВ, Константин, 2002. Спомени за български писатели. Варна, с. 282–283.

ЗАХАРИЕВ, Васил, 1931. Проблеми за украсата на книгата (По случай деня на книгата). – Зора, бр. 3720, 22.11.1931, с. 2.

КАЗАНДЖИЕВ, Спиридон, 1980. Среци и разговори с Йордан Йовков. София, с. 90–91.

КАЗАНДЖИЕВА, Бела, 1967. Йордан Йовков. Септември, кн. 2, с. 144–153.

КРЪСТЕВ, Кирил, 1935. Йордан Йовков. Женско сърце. Разкази. София, 1935 г., изд. „Хемус“, стр. 266, ц. 60. Просвета, 1935, кн. 2, с. 251–253.

НИКОЛОВА, Жана, 1935. „Женско сърце“. Разкази от Йордан Йовков. – Литературен глас, бр. 270, 11.04.1935, с. 3–4.

ПОПВАСИЛЕВ, Стефан, 1934/1935. „Женско сърце“. Родна реч, 1934/1935, № 5, с. 3–14.

РОСЕН, Петко, 1936. Сурвакници. – Слово, бр. 4058, 13.01.1936, с. 3.

ЦАНЕВ, Георги, 1935. „Женско сърце“. Разкази от Йордан Йовков. – ЛИК, бр. 24, 20.03.1935.

КАТЯ ВАНГЕЛОВА

КАКВИ СА И КЪДЕ НИ ВОДЯТ „ОЧИТЕ НА СЪДБАТА“ ОТ ЕДНОИМЕННИЯ РОМАН НА ЖЕНЯ МАРИНОВА–СТОЙКОВА

Новата книга на Женя Маринова–Стойкова – „Очите на съдбата“ (Варна: Изд. МС, 2025, ISBN 978-619-7600-87-2), се появи сред читателите си в светлите дни преди Рождество Христово. И в унисон с духа на Витлеемската звезда, тази нейна „рожба“ сякаш излъчва виделина, като разкрива и искрата, която се е зародила в сърцето на авторката.

Зарядът, който носи романът, ще ви вдъхнови, ще укрепи вярата ви и ще ви накара да повярвате, че чудесата се случват на добрите хора. „Очите на съдбата“ ще ви поведе в няколко посоки:

* Очите на любимия наблюдават главната героиня в нейните магически съновидения.

* Очите на съдбата, която води и променя събитията в живота за добро.

* И съдбата, която огрява пътя към Бога – за човешкото духовно извисяване.

Героите на тази книга се самооткриват и самоопознават по житейските друмища, преплитани се в интересни и невероятни ситуации. Романът е разделен на три части: „Срещата с Бога“, „Дъщерята“ и „Срещата с любовта“. Не мога да не отбележа колко домашен уют и топлина лъхат през всички страници на книга-

та – ухае на топъл чай, билки, ароматни курабийки, сладко от кайсии. Нишката на заповедта в началото среща с Бога продължава да се вие през действието на цялата история, дори и след нея. Главната героиня е спонтанна, обича пътешествията, но и „започна все по-дълбоко да се замисля за смисъла на човешкия живот. За любовта, която така отчаяно търсеше. А кога човек е готов за истинската любов...“

(с. 48). Между редовете прозира въпросът: А за коя любов е готов и коя всъщност е истинската?

Природата често е отдушник на Екатерина: „Слезе към градината и насищаше погледа си със зелената и свежест от смокиновите дървета, стройните лозички и плодните дръвчета. Към края на градината, на джанката, изви-сила снага до оградата с долния имот, предния ден беше завързала хамака. Като се отпусне в него, се потапяше в тишината и спокоествието на селския живот...“ (с. 52).

Срещата с мъдър духовник ѝ помага да стигне до отговорите на редица екзистенциални въпроси: „Какво Бог иска от нас, когато нещо в дадена посока не върви? Ние се молим за това, нещо да се случи. Но то не се случва. Господ не ни го дава. Тогава това означа-

ва, че то не е за нас. Пари, дете, признание, къщи, успехи, слава“ (с. 56).

По своя път героинята се учи как да се бори, как да се моли, как да познае мъжа за себе си. Как сакралното да надмогне материалното и порочното. Учи и читателя: „Ако можеш да откриеш този малък талант, който е в теб, който определя твоята същност и дава смисъл на дните ти – ровй, търсей дълбоко в душата си. Моли се и търсей чрез Господ отговора“ (с. 60). На страница 61 авторката е добавила и псалм 62. Писателката Екатерина Савова търси себе си както сред светската обител – опера, балет, театър, изложби, представяния на книги, така и сред духовната. Многократно посещава Кръстова

гора, редица манастири и всеки път като че ли запълва парченцата от някакъв мащабен пъзел. Разказва как е открила красотата и тайнството на различните църковни ритуали и някои от тях разкрива пред нас. Пътят на героинята до първото достигане на Кръстова гора е нейният Via Dolorosa („Пътят на болката“). Дори бих казала, стигайки до Кръста на върха, тя вече е преминала своя „Рубикон“. Оттук нататък започва нейното духовно израстване. Авторката на романа е използвала похвата на множество ретардации за подсилване на емоцията, да подчертае дълбочината на болката, страданието по пътя и силата на духовната подкрепа.

Морето неотменно присъства на много места в текста. „Често обичаше да се разхожда сама. Да диша йодни пари, заставайки близо до облените от вълните камъни на крайморската алея. Да рее поглед към летящите чайки. Там, където стигаха морските пръски от разбиващите се в камъните вълни. Понякога те я мокреха и пълнеха гърдите ѝ с неземна детска радост...“ (с. 107).

Втората част – „Дъщерята“, разкрива невидимата нишка между майката и нейната дъщеря. Показва колко е важно времето, прекарано с любимите ни хора. Примерът, който родителят дава, неотменно оставя отпечатък и върху детето.

Третата част – „Срещата с любовта“, е най-голямата. „Бог е винаги до нас и чака да потърсим помощта Му. Божията благодат действа в нас и без да искаме това понякога. Помага ни да вървим към своето духовно усъвършенстване чрез изкачването по стълбицата на своето изцеление...“ (с. 157). Преплитането на новата любов към Ангел и любовта към Бога шлифоват диаманта на душевността на героинята и може би се приравняват в някои моменти – в онези, когато тя чувства вътрешен мир, независимо дали е до любимия мъж, или в Божията обител.

Романът „Очите на съдбата“ на Женя Маринова–Стойкова е едно пътуване към себе си – напред и нагоре в светското човешко развитие, и навътре и надолу, към дълбините и разцветата на своята душа. Героинята изпраща послание – че единствената лечебница е вярата, чиста и силна. Имената на героите също носят своята символика – Екатерина – от гръцки: „чиста, непорочна“, и Ангел – това име няма нужда от превод. Един Ангел идва в живота на Катя, за да я спаси, защото чистотата на нейната душа го заслужава. Книгата припомня онзи морал и ценности, които са непреходни и днес са позабравени, изместени от модерните привички. Чудесни послания към новото поколение, погълнато от дигиталните технологии.

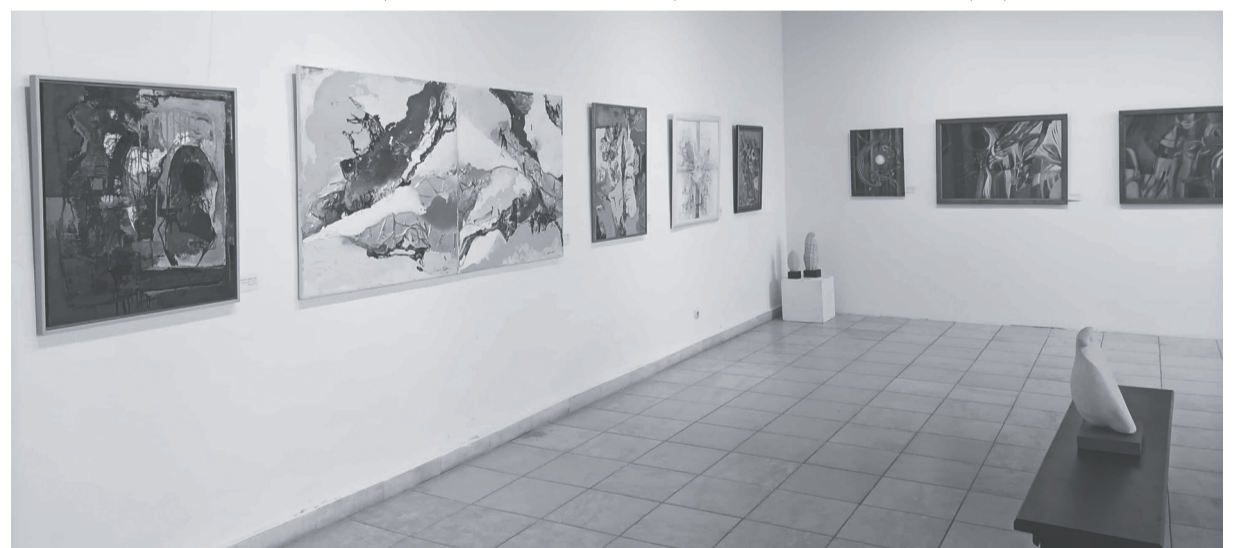
ИЗЛОЖБАТА „СВ. ЛУКА“ – 2025: ТРАНСФОРМАЦИИ И КОНЦЕПТУАЛНИ ДИАЛОЗИ

От с. 5 идентичност на художника. Тя е свидетелство за устойчивостта на художествените практики, които съчетават майсторство, концептуална дълбочина и културна отговорност. Експозицията не предлага единна естетическа линия. И това е нейното най-голямо достойнство. Тя е хоризонт, в който се срещат различни поколения, подходи и визуални езици. За мен като изкуствовед това е възможност да проследя как съвременното българско изкуство се развива в движение, в отговор на света около нас. Изложбата „Св. Лука“ – 2025, е не само платформа за представяне, но и пространство за диалог между автори, между медиите, между зрители и общности.

Ползвана литература:
ГЕНОВА, Ирина. *Изкуството от епохата на комунизма в художествен музей след комунизма*. Електронно списание LiterNet, № 11 (180). Available from: https://litenet.bg/publish14/i_genova/muzei.htm [Accessed 2014-11-15].

Бележки на редакцията:
1. Както писахме в бр. 4 (417) на вестник КИЛ („Култура, Изкуство, Литература“) от ноември 2025-а, във връзка със своята представителна Годишна изложба „Свети Лука“, Сдружението на художниците – Варна, учреди нова награда: за отзив, провокиран от събитието. Предварително бе уточнено, че най-добрият получен текст ще бъде публикуван във вестник КИЛ и в сайта culturespace.bg.

Изпратените до Сдружението на художниците текстове бяха оценени от жури в състав: д-р Ирена Димитров

ва – художник, изкуствовед; д-р Ваня Колева – филолог; д-р Георги Венин – журналист. Най-висока обща оценка получи есето на д-р Даниела Данаилова Чулова-Маркова – „Изложбата „Св. Лука“ – 2025: Трансформации и концептуални диалози“.

Екипът на журито я поздравява и ѝ желае нови творчески успехи, а към всички пишещи за култура – изкуствоведи, журналисти, студенти по изкуствознание, отправя призив за участие и в следващите издания на изложбата „Свети Лука“.

2. Д-р Даниела Данаилова Чулова-Маркова е родена през 1976 г. в София. Завършва магистратура в специалност „Изкуствознание“ към Националната художествена академия (2000). След защита на дисертация, посветена на стенно-монументални-

те изкуства от тоталитарния период в България, ѝ е присъдена ОНС „доктор“ (2005). Лицензиран оценител на произведения на изкуството е към АБО и АП (2001). Научните ѝ интереси са в областта на изкуството на XX век, проблемите на стенно-монументалните изкуства, дизайн, архитектура и градска среда. Регулярно участва в експертни комисии и жури-та в качеството си на независим експерт, публикува редовно в сп. „Култура“ и портал „Култура“, ИНФО СБХ, собствен блог и други.

Автор е на над 300 статии в периодичния и специализирания печат. Има издадени над 10 книги, сред които: „Непознатият Йоан Левиев. Живот и творчество“ („Авангард Прима“, 2007, изданието се придружава със CD); „Стенно-монументал-

ните изкуства през XX век в България, Европа и света“ („Авангард Прима“, 2008, придружено със CD); „Визуална митология на стенописата в България през втората половина на XX век“ („Авангард Прима“, 2009, придружено със CD); „Митът Дикиро. Димитър Киров – живописният монументалист“ (монография, изд. „Авангард Прима“, 2009, придружена със CD); „История на изкуството“, том 1, 2011; т. 2, 2016 (в съавторство с Константин Марков, изд. „Авангард Прима“, изданието се придружава с DVD); „Дизайнът през XX век. Стиллове, представители“ (в съавторство с Константин Марков, изд. „Авангард Прима“, 2013, изданието се придружава от CD) и др. Член е на Съюза на българските художници, секция „Критика“ (2004).

Деян Веков – „Вятър“ (вляво) и „Лабрис“ (вдясно)

Борис Янев е учител и училищен инспектор, краевед и писател – човек с щедра душа, отдаден на просвещението на децата и хората.

Истински народен учител, един от многото, за които Иван Вазов пише: „В турско време народните учители работеха за свестяването на народа, сега трябва да работят за вчеловечаването му“ (Вазов 1994, с. 78). Идеята за „вчеловечаването“ на народа, изречена първо от Вазов, успоредно и дистанцирайки се от него, с акцент на нравствено-етичното, развиват и представителите на кръга „Мисъл“. Пенчо Славейков в студията „Българската поезия (преди и сега)“ („Мисъл“, год. XVI, 1906 г., кн. 2 и кн. 6–7) говори за откриване и „извоюване (на) човека в българина“ (Славейков 1959, с. 183–184). Петко Тодоров, в свое писмо до Иван Кирилов (от 22 февруари 1901 г.), настоява, че за да се постигне интелектуален напредък, е необходимо, чрез последователно провеждане „етическо възпитание“, да се въздигне нравствеността на човека, да се облагороди човешкото сърце (Тодоров 1981, с. 67).

Назад, в спомените си, се връща Борис Янев и осмисля над четиридесетгодишния си път като учител. И отбелязва: „...това беше път на хиляди учители в родината, незабележими работни пчелици, които събираха прашеца и нектара на живота в нашите села и градове и граяха темелите на нашата култура долу, в низините. Продължаваха благословеното дело на възрожденците – хората с пачето перо. Ние бяхме народни учители. [...] Защото нашата учителска работа в онези години беше апостолско изпълнение на дълг към народа. Учителят е като акумулатор – непрекъснато излъчва енергия и непрекъснато се самозарежда от ония, на които се раздава – народа и децата му, сред които живееше“ (Янев 2021, с. 8).

Борис Пенев Янев е роден през 1913 г. в с. Ботево, Варненско. Завършва Варненската мъжка гимназия, като във времето на обучението си е наблюдател в станцията по метеорология към нея, а заедно с това е „едно от запалените момчета, редактори на ученическия вестник „Виделина“ (Янев 2021, с. 220). После, през 1934 г., се дипломира в преобразувания от 1919 г. Педагогически институт за прогимназиални учители – Шумен (предшественик на съвременния Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“). От 15 септември 1934 г. е назначен едновременно на три длъжности: „учител по първа група предмети в Народното основно училище в с. Доброплодно“; директор на същото училище; още и „среднищен директор в обединената Доброплодненска община“, която включва селата: Доброплодно, Калоян, Есеница, Тръница и Изворник“ (Янев 1992, с. 21–22).

Д-р ВАНЯ КОЛЕВА

БОРИС ЯНЕВ И НЕГОВИТЕ „ЧИЧОВЦИ“

Художник: Радко Мурзов

В училището в Доброплодно приждат деца и от Добротич, понякога от Белоградец, Средно село, Момчилово, дори от Ветрино (Янев 2021, с. 7, 9, 37). Оттук нататък животът ще поведе Борис Янев по разни пътища през Добруджа, а после и във Варна. Умира във Варна през 1999 г.

Приживе Борис Янев има осем издадени книги, сред които: „Лудогорски чичовци. Художествено-документални очерци за българи от близкото старо време“ (Варна: ДФ „Бряг-принт“, 1992, с. 1–162); „Белият град: Записки на училищния инспектор в Добруджа, 1941 – 1944 г.“ (Варна: ДФ „Бряг-принт“, 1992); „Ботево. Историко-етнографско изследване“ (Варна: ДФ „Бряг-принт“, 1995, с. 1–240). И още: „Доброплодно – историко-етнографско изследване“ (Янев 2021, с. 115); художествено-документално изследване за Вълчи дол...

Интересни са спомените на Борис Янев за добруджанския писател Яни Калиакренски (12.I.1898 – 1944)¹, част от които, под заглавие „Останалото е мълчание!“², са публикувани във в. КИЛ (бр. 1 [31] януари 1994 г.).

Борис Янев оставя като безценна част от своя архив и други книги, непубликувани през живота на автора. Една от неиздадените му книги е написаната през 1989 г. – „Път през равнината. Спомени на млад селски учител“ (Варна: „Славена“, 2021, с. 1–236. ISBN 978-619-190-196-8). Тя се появява на бял свят и става достойно на читателите благодарение на родолюбието на сина на Борис Янев – Продан Янев, както и с активното съдействие на Мариан Неделчев, кмет на с. Доброплодно, написал и първия предговор към книгата (20 май 2021 г.). Въвеждащите „Бележки“ към изданието са от Христина Димитрова Стоева, с послеслов на Добринка Василева Тръпкова-Цонева, дарила снимковия материал към книгата. Коректор е Паулина Неделчева, а предпечатната подготовка – на Дора

Томова.

Жив и пъргав, многоцветен е езикът на Борис Янев. До съвършенство овладял нюансите и диалектните особености на родното слово, той майсторски извайва своите герои. Чрез спецификата на изказа им, със запомнящи се техни думи и фрази, примесени с богатство от трайни словосъчетания и пословици, Борис Янев речево характеризира героите си. Съгражда и образно-визуалните им портрети – с антропологичните черти и отличителните белези на всеки поотделно, с особености в облеклото и естетическото излъчване на костюмите им. И оживяват – детайлно и пълнокръвно, разнolikите герои на Борис Янев, принадлежащи към различни етно-социални групи, с различна гражданска самоопределеност. Стълпотворение от хора, при което местните и пришълците се смесват и разбъркват, макар всеки да държи на своето.

Център на разказа в „Лудогорски чичовци“ и до голяма степен в „Път през равнината“ (доколкото във втората книга разказът обхваща и учителското съсловие, което е по-скоро временно пребиваващо в селото; заговаря се за средишни конференции на учителите, провеждани по различни места) е село Доброплодно, община Ветрино, област Варна. Според преброяване от 1934 г., селото има 2669 жители, а през 2021 г. те са 596.

Доброплодно, за което Борис Янев разказва с умиление, е „една малка България“, пъстроцветен микрообраз на Родината (Янев 1992, с. 37). Жителите му са „събрани от всички краища на България и полуострова“ – от Мала Азия, от Кукушко и Македония, от Габровско-Севлиевския балкан и шопи от Трънско (Янев 2021, с. 61, 115). Прииждат преселници от село Едига, Лозенградско (Турция), които след Преображенското въстание от 1903 г. биват прокудени от родните места – те идват и се заселват в къщите на местни турци, които съответно заминават към своята страна. Придошлите тук се срещат с местните гагаузи, с гърци, татари, черкези, цигани... И заживяват – отделно, в своите махали, но и всички заедно...

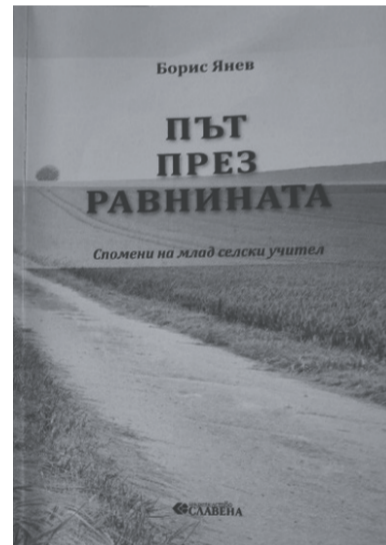
Старото име на селото – Елес Факъ (или Иляс Факъ, т.е. Книжник Иляс), е променено през 1934 г., при кметуването на Петър Кандиларов, който настоява: „Сега всички села ще бъдат прекръстени с български имена“, и предлага като вариант Добро поле. По идея на Борис Янев, решават селото да се казва Доброплодно (Янев 2021, с. 31).

С времето Доброплодно започва да се обновява. Хората строят нов общински дом – двуетажна сграда, в която да се помещават: Общината, здравна служба, театрален салон, библиотека, читалня, бюфет, баня в сутерена (Янев 2021, с. 34, 144). Полагат грижи за училището – със специален „Албум със снимките и кратките автобиографии на всички учители, минали през това учили-

ще“, и особено с „Летописна книга“, „заведена още в 1896 г., по времето на министър Живков“³ (Янев 1992, с. 160). Тази книга е водена със съзнанието, че „летописът е животът на училището, натрупан вековен опит“; затова е имало „нареждане, при започването на тази книга, учителите да впишат най-напред историята на училището“, което е било открито 11 години по-рано (в 1885 г.) (Янев 2021, с. 44). Хората разширяват училищния двор, а учителите мечтаят за бъдещето: да има игрище за футбол и волейбол, гимнастически уреди, „разкошен парк“, а по-нататък – да се изгради гимнастически салон (Янев 2021, с. 39, 43). Съграждат храмове, предприятия, кооперативно стопанство. Развиват читалищна дейност и самодесен театър (Янев 2021, с. 144–173).

В Доброплодно пазят старите традиции, но са отворени и към новото, към техниката и всичко модерно. Влече ги политиката – от кметския престол и писарите, през общинската управа, до директори и инспектори в по-широк мащаб.

Около центъра Доброплодно, Борис Янев заговаря и за съседни-

те села. Оживяват образи от село Михалич например: „Заговорили се с някого от село Михалич – Махалъч, приготви се да слушаш предание или легенда“, „изваждай писалката и записвай!“ (Янев 1992, с. 124–130). Неизчерпаем извор на приказки и истории е „буля Куня Манафката“, а жив свидетел на любопитни събития и сладкодумен разказвач е 105-годишният дядо Анастас, гагаузин (Янев 1992, с. 124; Янев 2021, с. 114). Разказва дядо Анастас: за двамата братя от Добротич – Никола и Михал, станали причина за възникването на село Михалич. Обяснява защо родовете в Михалич се водят по женска линия – Дафинооллар, Стоянооллар, Радаоллар. Не пропуска да спомене за юначната Дафина – „хубава и лична, както зорницата между звездите“, но и смела – убила двама турци, а после отговорила с достойнство и гордост пред кадията в Шумен. Също и за пъстрооката Стояна... За Стефан Бораня от Сърта... За Богдан Добреша...

Легендите и преданията вървят с обновлението на живота, а песента от колелетата на каруците

и звънчетата на конете неизбежно отстъпват пред автобусите...

Постепенно „Лудогорските чичовци“ привикват с модерността. Възприемат по-тесните одежди – с панталони, лишени от широкото дъно на потурите, през рокли и обувки с високи токчета; главите на момичетата се освобождават от чемберите и навлизат шапки с периферия... та до изтънените вежди и гримове. Не без съпротивление се налагат нужните хигиенни навици и дисциплина. Променят се песните, нравите, като любопитството на събудения народ прескача към града и градския тип домове. Училището и вестниците³ допринасят за бавната, но сигурна трансформация на живота и патриархалните в началото на века традиции се разколебават, променят се и бавно се движат към урбанистичния тип култура.

Затова и книгите на Борис Янев – написани с обич и привързаност към хората и земята, с откровенно близка и споделена топлина във взаимоотношенията, са не само документ за едно отминало вече време. Близко като хронологична продължителност – по-малко от едно столетие е изтекло от описваните събития, но така далечно като представи и философия за живота, като нрави и обичаи... Защото времето след 50-те години на ХХ век, особено в неговия край и от началото на ХХI век тече с наистина необяснима бързина. Главоломно се променя всичко, неразбираемо за нас самите. А героите на Борис Янев – останали в своето си време, са онзи предел – болезнен и жилиа, който отзвучава, откънява в нас. И остава само спомен...

Бележки:

1. Публикации за и разкази от Яни Парашкевов Хаджиянев – Калиакренски, могат да се видят във в. КИЛ, бр. 6 (397), декември 2020, с. 2; КИЛ, бр. 4 (400), ноември 2021, с. 8.

2. Георги Живков е министър на народното просвещение, първо, в периода 16 август 1886 – 26 август 1886 г. в кабинет на Васил Радославов, и после, в периода 20 август 1887 – 19 ноември 1893 г., в правителството на Стефан Стамболов, когато е приет Закон за народното просвещение. През 1896 г. обаче министър на народното просвещение (с мандат 9 декември 1894 – 26 август 1897 г.) е Константин Величков, като част от третото правителство на Константин Стоилов (1894 – 1897) и Народната партия.

3. В доброплодненското училище започват да издават ръкописно ученическо вестник „Другарче“ (Янев 2021, с. 60–61).

Ползвана литература:

ВАЗОВ, Иван, 1994. *Казаларската царица*. София: „Стрелец“, 1994.

СЛАВЕЙКОВ, П. П., 1959. Събрани съчинения в осем тома. Т. V. Критика и обществени въпроси, очерци, пътеписи. Под ред. Борис Делчев. София: „Български писател“.

ТОДОРОВ, П. Ю., 1981. Събрани съчинения в четири тома. Т. IV. Писма. Съст. и ред. Любен Георгиев. София: „Български писател“.

ЯНЕВ, Борис, 1992. *Лудогорски чичовци. Художествено-документални очерци за българи от близкото старо време*. Варна: ДФ „Бряг-принт“, с. 1–162.

ЯНЕВ, Борис, 2021. *Път през равнината. Спомени на млад селски учител*. Варна: „Славена“, с. 1–236. ISBN 978-619-190-196-8.

От с. 1.

Като съпътстващо изложбата събитие, на 29 декември 2025 г. Радко Мурзов направи официална среща-разговор със своите почитатели, представяйки и новия, юбилеен ката-

РАДКО МУРЗОВ – РЕТРОСПЕКТИВНА ИЗЛОЖБА

лог, посветен на 55-годишната му активна творческа дейност. Луксозното издание, реализирано с финансовата подкрепа на Фонд „Култура“ на Община

Варна, е плод на дългогодишен труд. Включва представителна част от произведенията на Радко Мурзов и запознава читателя с творческата също и критически анализи на изкуствоведи и интелектуалци. Специално място сред тях заемат текстове на проф. Иван Маразов и поета Владимир Стоянов, които изследват митологичните, духовните и поетичните пластове в живописата на художника.

Проф. Иван Маразов обобщава: „В новия си юбилеен каталог Радко Мурзов ни предлага да тръгнем по неговия път през десетилетията и заедно с него да минем през различни епохи, да усетим дъха на времената, красотата на света в динамиката на неговото разнообразие. Неговите стремежи,

чувства, откровения, идеали. И преданост към избрания път в изкуството.“

Владимир Стоянов намира поетичен образ за изданието: „Затова и този каталог на художника Радко Мурзов на-

ричам за себе си „небесен харман, изкристализирала азбука на преживяното и премисленото, където се чувствам българин“.

Радко Мурзов синтезира: „Нека доброто побеждава в живота, а красивото – в изкуството!“

От ляво надясно: Пламен Георгиев, Радко Мурзов, Доротея Павлова

Щрихи от творчеството на Радко Мурзов

СЪБИТИЯ

На 15 октомври 2025 г., по покана от Центъра за социална рехабилитация и интеграция на хора с увреждания (ж.к. „Младост“, бл. 129), своето творчество представи Наско Енев – Римпо.

На 13 ноември 2025 г. в Дома на писателя (ул. „Крале Марко“ № 11) се проведе редовно Общо събрание, на което:

1. Бяха приети десет нови **редовни членове** на Сдружението на писателите – Варна, съгласно чл. 18 от Устава на организацията. Това са: Павел Чавдаров Цветков; Мариан Желев; Ганка Филиповска; Веселина Табакова (Лина Бор), Герман Иванов Щърбанов, Даниел Недков, Сияна Янева, Живка Драгомирова Дангарска, Карен Бейлерян и Иванка Илиева (Петрушева).

2. За **асоциирани членове** бяха обявени петима души: Снежана Атанасова, Пламен Георгиев, Албена Георгиева, Златка Андонова (Ал Тъна) и Ирина Стоянова.

3. Към обявените преди години, при председателството на Ванилин Гавраилов (мандат: 13.XI.2015 – края на 2018 г.), за „Почетни членове“: Радко Мурзов, Валери Петров Станков и Владимир Стоянов, със званието „Почетен член“ на Сдружението на писателите – Варна, бяха удостоени *досегашни редовни членове* на организацията, съгласно чл. 13, ал. 2 от Устава на Сдружението. Това са: проф. Димитър Димитров Димитров (Леондиев); Иван Димов Едрев; Иван Николаев Кьосев; Иван Радев Иванов (Доброгледски); Илия Матев Берберов; Илиян Иванов Троянски; Йонко Иванов Йонков; Кера Гроздева Бодурова; Кирил Георгиев Георгиев; Марко Неделчев Илиев; Павлина Сотирова Циганчева; Руска Тодорова Даскалова; Христо Георгиев Георгиев (Венчанлиев); Ценка Илиева Ковачева.

4. Прекратено е редовното членство в Сдружението на лица, преместили се да живеят извън Варненска област, както и на лица, напуснали по собствено желание, починали членове и редовни членове, неплащали през

последните три години членски внос, съгласно чл. 14, ал. 1, 2 и 5 от Устава на Сдружението на писателите – Варна.

Така членовете на Сдружението на писателите – Варна, общо наброяват **77 души**.

Събрането на 13 ноември 2025 г. премина делово, но в приятелска атмосфера, с множество изказвания, препоръки и желание с общи усилия да се върви напред в бъдещето, за да се утвърждават българските автори и да се съхранява красивият български език.

На 15 ноември 2025 г. в Арт салона на Радио Варна (бул. „Приморски“ 22) наши гости – автори от Бургас: Мариана Маринова, Татяна Йотова и Тони Маркс, представиха своя спектакъл „Посоки на обичта“ – музика, поезия, проза.

На 18 ноември 2025 г. в отдел „Изкуство“ на Регионалната библиотека „Пенчо Славейков“ (ул. „Ген. Паренсов“ 3), беше представена книгата „Полет на духа“ от писателката пътешественичка Веселина Табакова (Лина Бор), нов член на Сдружението на писателите – Варна.

На 18 ноември 2025 г. в Центъра за социална рехабилитация и интеграция на хора с увреждания (ж.к. „Младост“, бл. 129) гостува Красимир Йорданов, председател на Сдружението на писателите – Варна, който представи своето творчество – поезия и музика, пред хората с увреждания.

На 20 ноември 2025 г. в Дом на писателя – Бургас, Красимир Йорданов представи „Томче лирика“.

На 24 ноември 2025 г., в деня на своята небесна покровителка – св. вмчца Екатерина, гост на деца от варненското Средно училище „Гео Милев“ бе Екатерина Митева, която представи пред тях своите книги за деца. Малките любители на словото изненадаха писателката с кратък етюд от нейната пиеса „Откраднатата опашка“.

На 27 ноември 2025 г. в Campus 90 (бул. „Цар Освобо-

ХРОНИКА ЗА 2025 ГОДИНА

Всичко, което не се появява във в. КИЛ – до и в брой 4 (417), ноември 2025 г.

дигител“ 90) писателят Захари Карабашлиев представи своята най-нова книга „Последният ловец на делфини“ (2025), с участието на актьорите Симеон Лютаков и Недялко Стефанов. Първите литературни публикации на твореца са във *вестник КИЛ* от началото на 90-те години на ХХ век.

На 28 ноември 2025 г. в зала „Княз Александър I“ на Регионалния исторически музей – гр. Русе, Свилен Лапак – Лапакъ, представи книгата си със стихове за „Сенките в душата“.

На 28 ноември 2025 г. в галерия „Арт Маркони“ (ул. „Охрид“ 22), с домакинството на Вана Маркова, бяха представени двете книги на Бисерка Алексиева – „Харман върху сърцето“ (2025, поезия) и „Тебеширено слънце и мастилени облачета“ (2023, разкази). За книгите с приятелско чувство и топлота говори Владимир Стоянов.

На 5 декември 2025 г. в Дома на писателя (ул. „Крале Марко“ № 11) направихме декемврийско увеселение, на което присъстваха редовни членове, партньори и симпатизанти. Наши скъпи гости бяха приятелите ни от варненския *Център за социална рехабилитация и интеграция на хора с увреждания (ЦСРИ)* (ж.к. „Младост“, бл. 129) (<https://www.facebook.com/profile.php?id=61566884012903>). Тези талантливи сръчковци ни зарадваха с изработени от самите тях подаръци, при това всеки подарък беше различен (уникален) и много красив. Благодарим им от все сърце! Другата приятна изненада беше гостенката ни от Германия – Велимира Василева, която направи кратка презентация на своите познавателни книги по един забавен и атрактивен начин. Последваха поздравления от сце-

ната и почерпка, разбира се.

Тази хубава празнична вечер има своята традиция. За първи път хората от ЦСРИ – „Младост“, гостуваха в Дома на писателя през есента на 2016 г. Тогава събитието беше среща-разговор на тема „Словото като светлина и самопомощ“ и бе съвместен проект на Сдружението на писателите – Варна, и БЧК, чрез съдействието на г-жа Ирина Харизанова. Основната идея на събитието бе психосоциална подкрепа и позитивиране чрез книги и култура. Сценария подготви д-р Вана Колева – по текстове на автори от Сдружението. Радваме се, че толкова години вече съвместната ни дейност продължава.

На 12 декември 2025 г. в галерия „Арт Маркони“ (ул. „Охрид“ 22), с домакинството на Вана Маркова, бе представена книгата на Свилен Лапак „Сенките в душата“, стихове (Варна: 2024, ISBN 978-619-93043-0-3).

На 13 декември 2025 г., между 17:00 – 20:00 часа на шанд 407, етаж 4 от НДК – София, в границите на 52-рия софийски международен панаир на книгата, издателство „Потайниче“ представи Красимир Йорданов и неговата нова книга „Томче лирика“ (2025).

На 16 декември 2025 г. в Арт салона на Радио Варна (бул. „Приморски“ 22) Стела Стоянова представи своя роман „Милост за живите“ (2025).

На 17 декември 2025 г., от 18:00 часа, в Арт салона на Радио Варна (бул. „Приморски“ 22) бе представен романът на Жения Маринова – Стойкова „Очите на съдбата“. За книгата говори Катя Вангелова, зам.-председател на Сдружението на писателите – Варна.

КНИГИ през 2025 г.

Бисерка Алексиева – „Харман върху сърцето“ (София: ИК „Многогочие“, 2025, с. 1–57. ISBN 978-619-272-109-1).

Борислав Арнаудов, к.д.п. – „Одисеята Одесос (По следите на откраднатата ни древна история). Т. 1.“ (Варна: Изд. „График“,

2025. ISBN 978-619-242-285-1). Документална проза (в два тома) – изследване за историята на град Варна.

Венцислав Бойчев – „Живот напук. За сериозното – с усмивка“ (Варна: Изд. „График“, 2025. ISBN 978-619-242-283-7).

Владимир Стоянов – „Училище за чешити. Българският ген или Лактобацилус Булгарикус. Черно-бели, с обич сшити, инструктажи за чешити“. Радко Мурзов – художник (София: „Мултипринт“, 2025, с. 1–134. ISBN 978-619-7797-30-5 – книжно издание; 978-619-7797-29-9 – електронно издание).

Жения Маринова-Стойкова – „Очите на съдбата“ (роман, Варна: Изд. МС, 2025. ISBN 978-619-7600-87-2).

Ирина Стоянова – „Сърцето ми твое е“, стихотворения (В. Търново: „Фабер“, 2025).

Лина Бор (Веселина Христова) – пътеписната книга „Бъдеще през миналото или многолика България“ (Варна: СТЕНО, 2025. ISBN 978-619-241-356-9).

Роси Савова (съст. и отговорен редактор) – „По следите на козлодуйските думи. Сборник. Т. 3“. Издание на Литературен клуб „Нашето слово“ – Козлодуй (Враца: Издателство „БГ Принт“, 2025, с. 1–400. ISBN 978-619-275-040-4). Включени са работи на автори от Сдружението на писателите – Варна: *д-р Вана Колева* – с представителния текст „35 години Сдружение на писателите – Варна“ (с. 213–215); *Катя Вангелова*, председател на Сдружението – стихотворения (с. 216–218); *Бисерка Алексиева* – „В търбуха на мъглата“, разказ (с. 219–223); *Гая Симова* – „Писмото“, разказ (с. 224–228); *Даниела Паскова* – „Листа на маргарита“, разказ (с. 229–232); *Джанино Даскалов* – „Продавачът на вълшебните думи“, разказ (с. 233–236); *Дора Ефтимова* – стихотворения (с. 237–239); *Жения Маринова – Стойкова* – „Продавачът на спомени“, разказ, и стихотворения (с. 240–245); *Мариела Русева* – „Утро“, стихотворение (с. 246); *Свилен Цанков Лапак* – *Лапакъ* – „Любовта, с която обичаме“, разказ, и стихотворения (с. 247–251); *Станка*

На с. 15

От с. 14

Бонева – стихотворения и четири хайку (с. 252 – 255).

Стела Стоянова – „Милост за живите“, роман, първа част (Варна: СТЕНО, 2025. ISBN 978-619-241-408-5).

Христина Божинова-Димитрова – „Светлина по пътя“ (четириезична: на български, английски, италиански и френски. Изд. Академия „Знание“, 2025. Представена на 67-ия конгрес на Union Mondiale des Écrivains Médecins (UMEM): „Хуманност и медицина – светлина по пътя“, проведен в Италия през 2025 г.).

Ценка Илиева – „Родова чета“ (Варна: СТЕНО, 2025).

Ценка Илиева – „Родова памет“ (Варна: СТЕНО, 2025).

ЧУЖДЕСТРАННИ ПУБЛИКАЦИИ

Валентин Димитров – в сборника „Втора книга на моите приятели. Афоризми без граници“, април 2025 г., съставен от Милан Пантич от Босна и Херцеговина. В сборника са включени афоризми на 116 автори от осем държави.

Валентин Димитров – в сръбскоезичния сборник „Баук афоризма кружи Европом. Панорама савременог афоризма у Европи“ [„Призракът на афоризма кръжи над Европа. Панорама на съвременния афоризъм в Европа“] – с преводач и съставител Александър Чотрич, 2025.

Валентин Димитров – афоризми в македонското списание „Балканиум“, бр. 33, май 2025 г., редактор Васил Толевски. И публикува редовно в това списание.

Валентин Димитров – афоризми в сръбското списание „Енигматика“, бр. 686, юни 2025 г.

Валентин Димитров – „11:52“. Книгата като протест“ [Valentin Dimitrov – Knjiga kao protest – 11:52 aforizmi Ninusa Nestorovića]. Рецензия, публикувана в: SINHRO.rs – Portal za književnost i kulturu čitanja – *Svaka knjiga ima dve priče*, 17.10.2025, Sremska Mitroviца, ISSN 2738-0092 (Online), Registarски број: IN001414. Под текста изрично е отбелязано: Tekst је objavljen u Bugarskoј, u časopisu KIL (kultura, umetnost, književnost), udruženja pisaca u Varni. Автор рецензии је poznati bugarski satiričar Valentin Dimitrov. Available from: <https://sinhro.rs/2025/10/knjiga-kaoprotest-1152-aforizmi-ninusa-nestoroviца/>

Мая Цекова – в сборника „Втора книга на моите приятели. Афоризми без граници“, април 2025 г., съставен от Милан Пантич от Босна и Херцеговина. В сборника са включени афоризми на 116 автори от осем държави.

Мая Цекова – в македонското списание „Балканиум“, бр. 33, май 2025 г. И публикува редовно в списанието.

Планимир Петров – изяви в LosBulgaros Tv – Аржентина.

Свилен Лапаков – участие с две стихотворения в конкурс за поезия „Српско-Бујарско Пријателство“ / „Бълјаро-Сръбско пријателство“, Ниш, 16.08.2025 г., и включване в сборник: Pesnički konkurs 2025./

„Конкурс за поезия 2025.“

Станка Бонева – Стихотворението „Део Бивствовања“ (с. 610) е публикувано в изследователски доклад, разглеждащ лирически текстове на съвременни български автори по мотиви от астрономията, или: Милан С. Димитриевић. „С Геом на редуту“ пред звезданите вратима V. В: Сборник радова конференције „Развој астрономије код Срба XIII“. Београд, 22–26. април 2025. Астр. друш. „Руђер Бошковић“, бр. 28, 2025, с. 609–614. Available from: <https://doi.org/10.69646/padrб2544>.

Станка Бонева – публикувано хайку в календар за 2026 г. – месец юли, издание на Bulgarian Haiku Union and Friends/Български хайку съюз и приятели. Редом с акварела от цикъла всевиждащи „Макове“ на Александър Телалим, със своите хайку присъстват още и Мая Данева, Десислава Дамянова, Антоанета Николова.

Христина Божинова-Димитрова – публикация в електронното списание „Prodigy Magazine“, юни 2025, под редакцията на Златан Демирович, на тема „Истината“.

НАГРАДИ

Доц. д-р Добрин Паскалев – Награда „Варна“ в категория „Литература“ – за издадената през 2024 г. негова книга „На думите пред скрития олтар“, представяща авторска и преводна поезия. Номинацията е по предложение на Сдружението на писателите – Варна. Available from: <https://varnacouncil.bg/37478-2/>. Тържественото връчване на годишните награди „Варна“ бе на 20 май 2025 г. на сцената на Драматичен театър „Стоян Бъчваров“ – Варна.

Валентин Димитров – Годишна награда за сатира „Радое Доманович“, присъдена му на 25 април 2025 г. в Белград от Съюза на сръбските писатели – за най-добра книга, преведена на сръбски език през 2024 г. – за книгата „Дефакто. Избрани афоризми“. Сръбското издание на книгата е подготвено от състав: Александър Чотрич – подбор и превод на афоризмите и автор на предговора; Желко Желе Йованович – окончателна селекция; Тошо Боркович – художник на корицата.

Валентин Димитров – първа награда в раздел „Проза“ от Националния конкурс за литература и изобразително изкуство, посветен на морето, под наслов „Диря в морето“ – за книгата му „Адмиралски ефекти. Разкази“ (София, 2025, с. 1–280, ISBN 978-619-91555-6-1). Тържественото награждаване на победителите бе на 25 юни 2025 г. в Радио Варна.

Валентин Димитров – приз „За най-висок резултат сред чуждестранните членове на МКА“ през месец юли 2025 г. – от конкурс на тема „Медицина“, организиран от Московския афористичен клуб.

Валентин Димитров – диплом за серия афоризми в конкурса на тема „Щастие“, организиран от Клуб на писателите „Коста Солев Рацин“ във Велес, Северна Македония, с председа-

ХРОНИКА ЗА 2025 ГОДИНА

Всичко, което не се появява във в. КИЛ – до и в брой 4 (417), ноември 2025 г.

тел на журито – Атанас Крлевски, 12 октомври 2025 г. Конкурсът е част от Фестивала на сатирата „Джинот“, по името на изтъкнатия български възрожденски просветен деец и книжовник Йордан Хаджиконстантинов – Джинот (1818 – 22.VIII.1882), роден и починал във Велес.

Валентин Димитров – Общоруската премия „Афорист на годината“ – 2025, с Диплом, бе обявена на 6 декември 2025 г. в Москва, на тържествена церемония по връчването на наградите на Общността на авторите на афоризми и кратки литературни форми СОКРАТ (Смисъл, Острота, Краткост) в лицето на нейния председател Сергей Сидоров. Отличieto е в категория „Популяризатор на афористичния жанр“.

Валентин Димитров получи изключително признание – избран е за Почетен член на УНАН (Сдружение на хърватските афористи и хумористи) – „за сътрудничество и насърчаване на хумора и сатирата в света“. Сдружението с председател Младен Вукович има над 130 хърватски членове и общо петима членове от други държави.

Валентин Димитров и Иво Мийо Андрич – за дигиталната съавторска книга, „Мисля, пея и пиша“ (Загреб, 2025. ISBN 978-953-354-362-8) – или: 1. Ivo Mijo Andrić – „Mislim i pjevam“, и 2. Valentin Dimitrov – „Mislim i pišem“, на 31 декември 2025 г. поотделно получават сребърни медали в конкурс за най-добра сатирична книга, издадена в Хърватия през 2025 г., като общо представените издания са 48.

Владимир Стоянов – първа награда от XXI национален поетичен конкурс „Пенчо П. Славейков“ – 2025 г., организиран от Народно читалище „Пенчо П. Славейков“ – 1921 г.“ – София.

Владимир Стоянов – втора награда в раздел „Поезия“ от Националния конкурс „Благослов за Търновград“. Награждаването беше на 13 ноември 2025 г. в Регионална библиотека „П. Р. Славейков“ – Велико Търново, а плакетите на наградните връчи писателката Светла Андреева.

Джанино Даскалов – отличие от IV национален литературен конкурс „Истински неща“ на ИК „Многогочие“, 12 май 2025 г. – за творбите „Обещание“ и „Закъснение“.

Джанино Даскалов – втора награда от литературния Национален конкурс за поезия и проза „Подавам ти ръка – (за) едно по-добро бъдеще“, организиран от НЧ „Просвета“, с. Новаковци, обл. Габрово, – раздел „Поезия“, за автори над 18 години.

Дора Ефтимова – втора награда в раздел „Поезия“ от Националния литературен онлайн конкурс „Знаците на Любовта“, организиран от Община

Димитровград, НЧ „Култура – 2002“ и Дружеството на писателите „П. Пенев“ – февруари 2025 г.

Дора Ефтимова и Катя Вангелова – първи награди от фестивала „Тракия – земята на Орфей“ (20 – 22 юни 2025 г.), за отлични изпълнения на свои творби. Награждаването бе на 22 юни.

Катя Вангелова – първа награда от фестивала „Поезия в Поморие“ (15 – 17 август 2025 г.).

Красимир Йорданов – първа награда за поезия от XX национален литературен конкурс за хумористична поезия и проза „Очи към себе си“, организиран от Сдружение „Хулите“ и галерия „Арт Маркони“ – Варна, 29 март 2025 г. Жури в състав: Ваня Маркова, Ваня Колева, Жена Стайкова, Надя Димитрова, Мариана Царкова, Райчо Русев. Отличieto е за стихотворението „Криминаленце“.

Мартин Лазаров – трета награда в Шестия национален литературен конкурс за поезия „Вие пишете, ние четем“ – 2024 г., на тема „Монолог на хвърления камък“, проведен в периода 1.IX. – 1.XII.2024 г., финализиран на 25 януари 2025 г., с жури в състав: Камелия Кондова, Ива Спиридонова, Симеон Аспарухов. Отличieto е за стихотворенията: „В себе си“, „Монохромен следобед“ и „Аз“.

Мартин Лазаров – първа награда в Първия национален конкурс за поезия „Съновидения“: 2024 – 2025, организиран от Издателство „Мусагена“, и по-важната награда – издаване на стихосбирка.

Мартин Лазаров – втора награда в категория „Проза“ – за разказа „Писател“, от конкурса за поезия и проза „Яна Язова – Христо Смирненски“, който се организира за пета поредна година от община Сухиндол, област Велико Търново.

Милена Белчева – поощрителна награда в раздел „Поезия“ от Осмия литературен конкурс „Ева“ – 2025 г., организиран от Образцова народно читалище „Никола Й. Вапцаров – 1866“, Благоевград, 8 март 2025 г.

Милена Белчева – втора награда за стихотворението „Очакване с възшебен послевкус“ от Единадесетия поетичен конкурс за любовна лирика „Наздравица за любовта“ – Община Асеновград, 25 март 2025 г.

Милена Белчева – втора награда за стихотворението „Нямидж“ от XX национален литературен конкурс за хумористична поезия и проза „Очи към себе си“.

Милена Белчева – Голямата награда от IV национален литературен конкурс „Истински неща“ на ИК „Многогочие“, 12 май 2025 г. – статуетка „Истински неща“, грамота, преференциални цени за издаване на книга в ИК „Многогочие“, както и предметна награда. Наградата е за стихотворението й „Сън наяве“.

Ненчо Чулев – специална награда в раздел „Поезия“ от Националния конкурс за литература и изобразително изкуство, посветен на морето, под наслов „Диря в морето“ – 2025 – за стихотворението „В талазите на понта“. Тържественото награждаване

на победителите бе на 25 юни 2025 г. в Радио Варна.

Златка Стефанова Андонова (Ал Тъна), наш асоцииран член от Търговище, е отличена с Втора награда от XVI национален литературен конкурс на името на Никола Йонков Вапцаров – в раздел „Проза“. Конкурсът е организиран от НЧ „Никола Йонков Вапцаров – 1866“, Благоевград.

ПАМЕТ

Една година от кончината на Масис Хаджолян (16.III.1932 – 31.X.2024).

3 години от кончината на: д-р Никола Анков (7.IX.1949 – 27.I.2022); Драга Дюлгерова (Драганка Иванова Дюлгерова) (5.XII.1943 – 3.XII.2022).

85 години от рождението и 3 години от кончината на Данка Стоянова (1.IX.1940 – 21.IX.2022).

85 години от рождението и 5 години от кончината на Иван Ставрев (9.X.1940 – 25.III.2020).

5 години от кончината на Иван Овчаров (18.VIII.1959 – 14.IX.2020) – главен редактор на в. КИЛ („Култура, Изкуство, Литература“) в периода 2009 – 2012 г. (от бр. 1 за 2009 г. до бр. 10 за 2012 г.), а дълги години е член на редакционната колегия на вестника. Председател на Сдружението на писателите – Варна, в периода от 19.X.2012 г. до 13.XI.2015 г. Носител на Първа награда на Националния конкурс на името на Петко и Пенчо Славейкови за лирическо стихотворение – гр. Трявна (т.нар. Славейкова награда) – 2019 г. Лауреат на множество национални награди за поезия. Два пъти носител на награда „Варна“ за литература.

5 години от кончината на Панчо Недев (24.VIII.1937 – 6.II.2020); Васил Дачев (14.I.1932 – 6.XI.2020).

7 години от кончината на проф. Людмила Стоянова (2.IV.1949 – 18.X.2018); поетесата Димитрина Якимова Георгиева (23.IV.1946 – 7.XI.2018).

9 години от кончината на поета и преводач Георги Ходжев (25.IV.1948 – 14.XI.2016).

70 години от рождението на поетесата Лиляна Нанева Желязкова (13.XI.1955 – 10.IX.2001).

80 години от рождението на поета Веселин Маринов (5.VIII.1945 – 31.VIII.2015) и поета и създател на името на в. КИЛ – Аврам Аврамов (3.X.1945 – 19.V.2007).

85 години от рождението на поета Веселин Асенов (28.I.1940 – 15.VI.2021).

90 години от рождението на поета Александър Мавродиес (1935 – 1998).

95 години от рождението на поета Богомил Тодоров (5.V.1930 – 30.IX.1982).

105 години от рождението на Любомир Владков (1.VII.1920 – ?), един от учредителите и участвал в УС (в мандат 20.XII.1996 – 1997, с председател Атанас Стоев) на Сдружението на писателите – Варна.

Това, с което започнахме творческата 2026 г. – в следващия брой.

ВАЛЕНТИН ДИМИТРОВ

ЖИВОТЪТ щеше да е много скучен,
ако не беше борбата за оцеляване.

Имаме знаков живот! Едни трупат парични знаци,
други дават признаци на живот.

Животът е толкова крагък, колкото да няма време
за всичките пороци.

Парадокс – колкото повече ни смазва животът,
толкова повече скърцаме.

Котките – с девет живота! Хората – с един,
но за някои – кучешки.

Това не е живот, а една демография!

Животът е един, но ако това е животът, и той ни е много.

В стотици села животът извърши съвършено
престъпление! Не остави никакви следи

ДОБРИН ПАСКАЛЕВ

ЖИВОТЪТ

Та значи тъй – животът продължава
и в неговия лъкатушен бяг
ту газиш до колѐне във жарава,
ту в бурята – крушенец – дириш бряг.

Ту с изгрева надеждата се връща,
ту в залеза съзираш своята смърт.
Ези-тура – животът се обръща
и те върти в железен водовърт.

Животът е измамник – все подлъгва,
че още утре ще е по-добър,
а после пак с остена си те сръгва
и бръсне ти сърцето със сатър...

Но няма как – животът е едничък.
Живей го! Както можеш и без страх!
Че най-накрая да не би самичък
с ръка да махнеш: „А защо живях?“

ИВАН
ЕДРЕВХЛАДИЛНИКЪТ
НА БЕЗРАБОТНИЯ

Как ти се иска да избягаш
от лъскавия леден шкаф!
Към него ти ръка протягаш
и пак оглеждаш всеки рафт.

Защо главата си завираш
във мирис на изяден шпек?
Накрая ще се консервираш,
ще те събудят подир век...

Все пак хладилникът ти пази
горчица, праз и хлебец сух.
Така студен, голям и празен
е днес държавният търбух.

Той мърка сладко като коте
или като пчела бръмчи.
А ти го гледаш – безработен,
с изпити от глада очи.

И мислиш: важен е озонът,
над теб фатално изтънял.

Причината е във фреона
в хладилника ти остарял.

Екологичните проблеми
вълнуват празния стомах.
А ситите ги хваща хрема,
избива ги на екосмях.

Хладилника си да погалиш –
единствения твой късмет...
С мечти от въздух на кристали:
Към евроната – напред!

ВЕНЦИСЛАВ
БОЙЧЕВ

6-СТИШИЯ

КРИЛАТИТЕ МИСЛИ
Били са винаги на власт,
не се нуждаят от баласт.
Защо излитат, ни е ясно –
в главата вече им е тясно.
Загнездят ли се те в главата,
ще хвъркне скоро тя самата.

СТИХОТВОРНИ СЪПКИ
Щом се срещнат ямбът и хорейт,
дружна песен трудно ще запейт.
Писането все в дактил
прави всички на пестил.
Амфибрахий, анапест
пък за майстора са тест.

кедонското движение. Вижте за
него в интернет. Вслушах се в съ-
ветите му отчасти. Революционер
не станах. Друг път ще разкажа за
роднинството и помощта, която
са си оказвали Петко Ю. Тодоров
и Ангел Тодоров, Константин
Величков и Петър Величков, и
други писатели.

Ще опонирате, че всичките
тези писатели нямат роднинска
връзка помежду си, изключая
Петко и Пенчо Славейкови. И че
последните не са братя, а баща и
син. Ама всички са роднини по
перо...

Генът си е ген и при полити-
ците. Симеон II Борисов поуча-
вал племенника си Бойко Борисов
и последният приемал съветите
му. И ето, не за 800 дни, а още ни
оправя. Роднините Румен Радев
и Боян Радев – единият летец,
другият каруцар, все водачи на
превозни средства, също взаимно
се поучават. То затуй сме на това
дереждане. Но шпъ съ опраим. Само
не се знае кога.

*Бел. ред. Калин Терзийски (22.
III.1970 – 22.I.2026) – психиатър,
поет, писател, сценарист, си отиде от
този свят, докато подготвахме редак-
ционно бр. 1 (418), 2026 г. на в. КИЛ.
Бог да го прости и помилва!

Из: ДИМИТРОВ, Валентин; ПАСКАЛЕВ, Добрин. *Сатирична коалиция. Афоризми & Стихове*. София, 2025, с. 12–13.

ПЕТЪР К. СТОЙКОВ

ЗА ЛИТЕРАТУРАТА И РОДНИНСТВОТО

Сложно нещо е литература-
та. И обръкващо. При математи-
ката всичко е ясно – две и две е
четири. В литературата не е така.
Разбирам разликата между пое-
зия и проза. Знаем и кое е разказ,
кое роман. И кой стих
е бял. Но дотука. То да
има кой да ми обясни,
ама няма...

Не му е било лесно
на Пенчо Славейков.
Питал по-големия си
брат Петко. Но той
не обяснявал. Пенчо
бре, чети! – му казал.
Даже му посветил сти-

хотворение на тази тема. Но не му
написал посвещение. И това го
знам. Като напишеш най-напред
примерно: На брат ми Пенчо, е
посвещение. Но Пенчо не четял,
а взел да пише. Не вярвам, че с
парите от писането си е купувал
храната. А е искал да яде. Кой
не иска? Добре, че любимата му
Мара Белчева продала къщата си,
та яли и се разхождали по чужби-
ните. Е, Кръстев му давал някой
друг лев като хонорар. Но откъ-
де имал парите? От докторлъка.
Лекувал хората Доктора и давал
и на Яворов. Някои ще възразят,
че е доктор по философия, а не
по медицина. Все тая. Лекувал е
душите на хората със списанието
„Мисъл“. На Петко Ю. Тодоров
не давал, щото баща му бил чо-
рбаджия и Петко не искал пари.
Те, майсторите му давали пари,
понеже смятали, че е написал
за тях пиесата ли, драмата ли
„Майстори“, ама той и от тях не
щял. Думал им, че Рачо Стоянов
я е написал. Ама те – не, та не.
Чорбаджийска му работа. Ама

вардил сестра си Мина от Яворов.
Любовчия тоз Яворов. После –
що Лора ревнувала.

Та е хубаво да
имаш някой род-
нина, който да те
въведе и да ти каже
туйцък-онуйцък за
изкуството, за ли-
тературата. Ето,
Евтим Евтимов тол-
кова неща е казал на
по-малката си сестра
Здравка Евтимова.

Ама ѝ забранил да пише поезия.
Да не му е конкуренция. И тя про-
писала проза. Тъй се влиза в ли-
тературата. Но трудно се остава.
Посочват ти след време вратата
и те забравят. Ни роднинство, ни
връзки помагат. Талант трябва.
Ама не разбират и все се натискат
да влязат в тази пуста литерату-
ра! Тя литературата впрочем не е
пуста. Някои писатели са пусти и
загова литературата ги изтрива.
После влизат други пусти писа-
тели и след време и тях изтриват.
Малцина остават.

Да вземем за пример и братя-
та Калин* и Ивайло Терзийски.
Както Петко съветвал по-мал-

кия си брат Пенчо да чете, тъй и
Калин съветвал Ивайло да пие.
Алкохолът е стимулатор, му каз-
вал. Аз съм ти брат и психиатър,
мене слушай. Ама Ивайло не му
се пиело и писането не вървяло.
От мястото, ще да е, казал. И
отишъл в добрата стара Англия,
там да пише. Колко е добра
Англия, е отделен въпрос. Ама
и там не вървяло писането. И на
Луната да отидеш, ако не упо-
требяваш алкохол, няма да стане
работата – настоявал Калин. Но
Ивайло бил упорит. Тогава Калин
се опитал да откаже пиенето. Че
и цигарите отказал, макар да не
пушел. Но пък писането не му
вървяло и пак почнал да пише. А
на Ивайло стиховете са хубави и
без да пише. Поне аз ги харесвам.
А Калин и да пише, и да не пише,
все тая. Ама да си пише човекът.
Никой и не му пречи. Та този път
наставленията не свършили рабо-
та. Може би Ивайло трябва да съ-
ветва Калин. Ама Калин не иска
съвети.

При Сашо Серафимов пък се
чувства влиянието на Серафим
Северняк – неговият по-малък
първи братовчед. Той съветвал

Сашо да чете творчеството на
Фернандо Песоа, и той го правел.
Четял и други писатели. И ето,
днес имаме в негово лице един
изграден четящ писател, а не като
Пенчо.

От всички писатели в род-
нинството най е благодетелстван
обае Красимир Бачков. Много
монаси от Бачковския манастир
– негови роднини, са му учители
и загова произведенията му са ув-
лекателни. И му подарили извора
на минералната вода „Бачково“,
за да е материално независим и да
си гледа само творчеството. А на
Иван Доброгледски пък подари-
ли село Доброглед, за да гледа на
света с добро око. И той го прави.

Ще спомена и Марин Георгиев
и вуйчо му Михалаки Георгиев.
Михалаки хиляда пъти му пов-
тарял да не се занимава с доку-
менталистика, ама той – не, та не.
И резултатът е налице. Книгата
„Третият разстрел“ е доказател-
ство. Стамен Панчев пък напът-
ствал в спорта и поезията дядо
си Пламен Панчев. Нескромно,
но ще спомена и себе си. Мой
роднина е поетът революционер
Петър Стойков – участник в ма-

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

Д-р Ваня Колева – главен редактор
Станка Бонева, Валентин Димитров,
Мартин Лазаров, Петър Стойков

Ръкописи не се рецензират и не се връщат.
Вестник КИЛ („Култура, Изкуство, Литература“) е орган
на Сдружението на писателите – Варна, и за създаването
на всеки брой се приемат дарения по сметка:
BG64UNCR96601009650800 – BIC: UNCRBGSF – „Уникредит
Булбанк“. Титуляр: Сдружение на писателите – Варна.

Излиза на три месеца
Култура, Изкуство, Литература

ISSN 1310-120X

Адрес на редакцията: 9000 Варна, ул. „Крали Марко“ 11,
e-mail: kil2009@abv.bg, sdrujeniepisatelivarna.bg

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа
на Фонд „Култура“ на Община Варна.

Издателство МС ООД, Печат: Разград, „Полиграф“ ООД